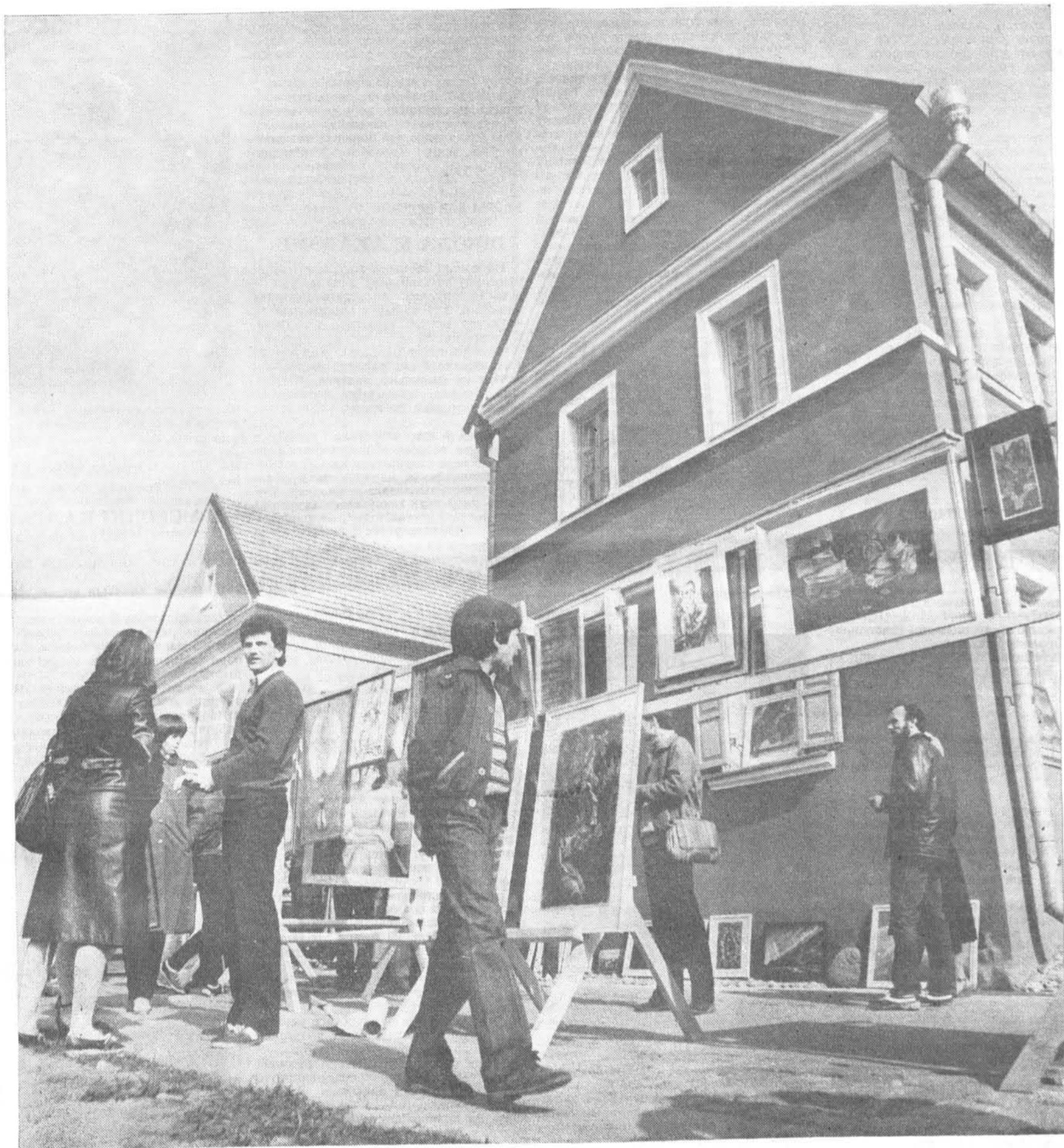

Голас Радзімы

№ 18 (1848)
3 маі 1984 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Гэты імправізаваны вернісаж — «выстаўка аднаго дня» — быў наладжаны ў апошнія красавіцкія дні на беразе Свіслачы ў Мінску і стаў адной з галоўных падзей сёлеташняга Тыдня выяўленчага мастацтва, што праходзіў у рэспубліцы. [Працяг фотарэпартажу пра Тыдзень на 7-й і 8-й стар.]. Фота Я. КАЗЮЛІ.

**ПРАДСТАУНІЦТВА ПРАЦОУНЫХ
У ОРГАНАХ ДЗЯРЖАУНАЙ УЛАДЫ
ПАСТАЯННА РАСЦЕ**

[«Новыя вехі разніцца»]
стар. 3

**ДАСТУПНА КОЖНАМУ —
ПАТРЭБНА УСЯМУ ГРАМАДСТВУ**

[«Пануль дзедзі растуць»]
стар. 4

**БУРЖУАЗНАЯ І САВЕЦКАЯ
КУЛЬТУРА: ПРЫНЦЫПОВЫЯ
АДРОЗНЕННІ**

[«Дзеля ўзвядзення асобы»]
стар. 6

падзеі • людзі • факты

У ЦК КПСС

РЫХТУЕЦА НОВАЯ
РЭДАКЦЫЯ ПРАГРАМЫ
ПАРТЫІ

Адбылося пасяджэнне Камісіі ЦК КПСС па падрыхтоўцы новай рэдакцыі Праграмы КПСС.

На пасяджэнні выступіў старшыня камісіі, Генеральны сакратар ЦК КПСС К. У. Чарненка. Ён падкрэсліў, што размова ідзе аб важнейшым ідэйна-тэарэтычным і палітычным дакуменце партыі. Адзначыўшы, што ў адпаведнасці з рашэннем XXVI з'езда праведзена ўжо пэўная работа, К. У. Чарненка спыніўся на вузлавых пытаннях, звязаных з характарам, зместам новай рэдакцыі Праграмы.

У формуле «новая рэдакцыя», сказаў К. У. Чарненка, я б зрабіў націск на словы «новая». Нас не павінна пры гэтым хваляваць, што размова не ідзе аб складанні іншай праграмы. Іншая праграма нам, сапраўды, не патрэбна, паколькі пастаўлены ў цяпер дзеючай стратэгічнай задачы, звязаныя непасрэдна з будаўніцтвам камунізму, пакуль што яшчэ не выкананы. Вось чаму мы і гаворым толькі аб новай рэдакцыі трэцяй Праграмы партыі.

У ёй неабходна асвятліць актуальныя праблемы развіцця савецкага грамадства, стратэгічныя мэты КПСС.

Нязменным праграмным патрабаваннем КПСС было і застаецца няўхільнае павышэнне дабрабыту народа. Адсюль першараднай важнасці задача — стварэнне высокаэфектыўнай эканомікі, асновы ўсё больш поўнага задавальнення матэрыяльных і духоўных запатрабаванняў савецкіх людзей, росту магутнасці нашай дзяржавы.

Камісія вызначыла парадок даўняй работ над новай рэдакцыяй Праграмы КПСС.

3 ПАВЕДАМЛЕННЯУ ТАСС

РАБОТА У АДКРЫТЫМ
КОСМАСЕ

Экіпаж арбітальнага комплексу «Салют-7» — «Саюз Т-11» — «Прагрэс-20» працягвае выконваць запланаваную праграму палёту.

23 красавіка касманаўты Леанід Кізім і Уладзімір Салаўёў ажыццявілі выхад у адкрыты космас і выканалі падрыхтоўчыя аперацыі для плануемых у далейшым работ па-за станцыяй.

Праз выхадны люк станцыі камандзір з бортінжынерам выйшлі ў адкрытую касмічную прастору. Яны дасталі з пераходнага адсека станцыі спецыяльны трап, які знаходзіўся ў складзеным выглядзе, кантэйнеры з інструментам і неабходнымі матэрыяламі, затым перанеслі іх да месца работ. Касманаўты разгарнулі трап і ўстанавілі яго на знешняй паверхні станцыі. Там жа былі замацаваны кантэйнеры.

Пасля выканання гэтай работы і іншых падрыхтоўчых аперацый касманаўты вярнуліся ў памяшканне станцыі. Агульны час знаходжання Леаніда Кізіма і Уладзіміра Салаўёва ў адкрытым космасе склаў 4 гадзіны 15 мінут. Касманаўт-даследчык Алег Ацькоў у перыяд выхаду касманаўтаў знаходзіўся ў рабочым адсеку станцыі, кантраляваў функцыянаванне бартавых сістэм, падтрымліваючы сувязь з камандзірам і бортінжынерам.

У адпаведнасці з намічанай праграмай палёту касманаўты Леанід Кізім і Уладзімір Салаўёў 26 красавіка ажыццявілі другі выхад у касмічную прастору. Пасля правядзення запланаваных аперацый, праз пяць гадзін яны вярнуліся ў памяшканне станцыі.

У далейшым плануецца працяг работ у адкрытай касмічнай прасторы.

ГОСЦІ 3-ЗА МЯЖЫ

ДЭЛЕГАЦЫЯ З ПНР

У сталіцы Беларусі знаходзілася дэлегацыя з Польскай Народнай Рэспублікі, якая ўдзельнічала ў Днях польскай культуры ў СССР. Яе ўзначальваў загадчык аддзела культуры ЦК ПАРП Вітальд Наўроцкі.

Дэлегацыя была прынята сакратаром ЦК КП Беларусі А. Кузьмінём. Адбылася цёплая, сяброўская гутарка. Госьці былі праінфармаваны аб развіцці эканомікі, навукі і культуры рэспублікі.

Польскія сябры пабывалі ў калгасе імя Гастэлы Мінскага раёна, азнаёміліся з работай яго сацыяльна-культурнага комплексу, дасягненнямі гаспадаркі. Члены дэлегацыі наведвалі таксама беларускія музеі, зрабілі паездку на мемарыяльны комплекс «Хатынь», усклалі кветкі да Вечнага агню. Кветкі былі таксама ўскладзены да Кургана Славы.

«ВЫ МІРНЫЯ ЛЮДЗІ»

«Буржуазная прапаганда пастаянна навязвае нам пункт гледжання, што савецкія людзі прасякнуты духам мілітарызму, нянавісці да іншых народаў, што наша краіна пагражае ядзернай вайной, — сказала ў адным з інтэрв'ю служачка з Заходняга Берліна Марыяна Райф. Яна ўдзельнічала ў семінары, арганізаваным у Мінску Усесаюзным акцыянерным таварыствам «Інтурыст» для заходнеберлінскай прафсаюзнай групы работнікаў гандлю, банкаўскіх служачых і страхавых кампаній, членаў шэрагу прагрэсіўных арганізацый, якія змагаюцца за мір. — Мы сабіста вырашылі азнаёміцца з удзелам савецкай грамадскасці ў барацьбе за спыненне гонкі ўзбраенняў, раззбраенне, прадухіленне ядзернай вайны. Сустрэчы з рабочымі, літаратарамі, студэнтамі, школьнікамі Беларусі ўважліва пераканалі нас ў ілжывасці гэтых выдумак».

«На Захадзе сцвярджаюць, што Савецкі ўрад затрачвае вялікія сумы грошай на гонку ўзбраенняў, — гаворыць член прафсаюзнай групы Крысціна Цызіке. — Мы спецыяльна пабывалі ў дзіцячым садзе і ў адной з сярэдніх школ горада Мінска, каб паглядзець, колькі ж грошай ідзе на «другарадныя» мэты. Павінны прызнаць, што ўмовы вучобы і адпачынку дзяцей значна лепшыя, чым у падобных установах Заходняга Берліна».

Госці з Заходняга Берліна наведвалі таксама ВДНГ БССР, Мінскі гадзіннікавы завод, сустрэліся са студэнтамі педагагічнага інстытута замежных моў.

ТАВАРЫ НАРОДУ

Павялічваюць выпуск посуду Мінскі і Добрушскі фарфаравыя заводы. У 1985 годзе яны дадуць 28 мільянаў бытавых і дэкаратыўных вырабаў. Сто пяцьдзесят узораў прадукцыі будучага года гэтыя два прадпрыемствы паказалі на аптывым кірмашы, які праходзіў у сталіцы рэспублікі. Прадстаўнікі гандлю заключылі на ім дагаворы на пастаўку новых чайных і кафеінных сервізаў, сталавага посуду, сувеніраў.

НА ЗДЫМКУ: у выставачнай зале ў час кірмашу.

АЙЧЫННАЯ МАРКА

«КОНЕЛА — БЕЛАРУСЬ»

Вялікую цікавасць грамадскасці і дзелавых колаў Фінляндыі выклікала дэманстрацыя савецкіх трактароў і сельскагаспадарчых машын, што пастаўляюцца на фінскі рынак фірмай «Конела—Беларусь». Яна адбылася ў Хельсінкі ў рамках камерчаскай выстаўкі савецкіх экспертных тавараў.

На ёй прысутнічалі спецыялісты, прадстаўнікі сельскіх кааператываў, наведвальнікі вельскі, якія атрымалі

магчымасць пазнаёміцца з дасягненнямі Савецкага Саюза ў галіне сельскагаспадарчага машынабудавання.

Ва ўрачыстай абстаноўцы аднаму з фінскіх пакунікоў былі ўручаны ключы ад новай савецкай машыны «К-700-А» — славутага «Кіраўца».

Першы трактар савецкай вытворчасці з'явіўся ў Фінляндыі ў 1932 годзе, а зараз у краіне штогод прадаецца каля 500 савецкіх трактароў і прыкладна столькі ж розных сельскагаспадарчых машын.

Наша супрацоўніцтва з фірмай «Конела—Беларусь» эфектыўнае і ахоплівае шырокае кола пытанняў, сказаў дырэктар-распарадчык фірмы «Агрома» П. Мутка, якая займаецца продажам і абслугоўваннем савецкіх трактароў і сельскагаспадарчых машын у Фінляндыі. Трэба адзначыць высокую якасць, надзейнасць, добрыя тэхнічныя характарыстыкі савецкіх машын. Яны знаходзяць усё большае прызнанне ў сельскіх працаўнікоў Фінляндыі.

КАДРЫ ДЛЯ ВЭСНІ

ШКОЛА У АКАДЭМІІ

Не толькі спецыялістаў, але і арганізатараў вытворчасці пачала рыхтаваць Беларускае сельскагаспадарчае акадэмія. Тут адбыўся першы выпуск слухачоў школы маладога кіраўніка. Пасведчанні аб яе заканчэнні ўручаны 42 выпускнікам акадэміі. Большасць з іх атрымалі накіраванні на пасады намесніка старшыні калгаса, начальніка ўчастка, брыгадзіра паляводчай або трактарнай брыгады, загадчыка фермы.

Школа ў акадэміі стала адной з тых форм падрыхтоўкі сучасных кадраў, аб якіх гаварылася на Усесаюзнай эканамічнай нарадзе па праблемах аграпрамысловага комплексу. Тут на працягу двух гадоў старшакурснікі факультэтаў механізацыі, агранамічнага, зоаінжынернага і эканамічнага без адрыўу ад асноўнага навучальнага курсу вывучылі па спецыяльнай праграме пытанні арганізацыі сельскагаспадарчай вытворчасці, кіравання калгасам, саўгасам, брыгадай, фермай.

Беларускае сельскагаспадарчае акадэмія стала сапраўднай кузняй кадраў для аграпрамысловага комплексу. Яна рыхтуе спецыялістаў па чатырнаццаці профілях.

КАНФЕРЭНЦЫІ

ЯКІМ БУДЗЕ
ВЫТВОРЧЫ УЧАСТАК

Металапрацоўчыя станкі, паводле сцвярджэння статыстыкі, нават на заводах індустрыяльна развітых краін рэальна заняты ў сярэднім толькі пяць працэнтаў рабочага часу. Мізэрна мала, улічваючы затраты на іх стварэнне.

Аднак падобнаму марнатраўству, відаць, надыходзіць канец. Ва ўмовах гібкай аўтаматызаванай вытворчасці, якая цяпер ідзе на змену традыцыйнай, каэфіцыент карыснага дзеяння станочнага парку павышаецца ўжо да 30 працэнтаў, рэзка ўзрастае эфектыўнасць выкарыстання іншага абсталявання.

Што неабходна для хуткага асваення гібкіх аўтаматызаваных вытворчасцей на заводах рэспублікі? Аб гэтым ішла дзелавая, зацікаўленая размова на рэспубліканскай навукова-тэхнічнай канферэнцыі, якая адбылася ў Мінску. Яе ўдзельнікі — спецыялісты беларускіх прадпрыемстваў, вучоныя, іх калегі з Масквы, Ленінграда і іншых гарадоў краіны — абагульнілі накоплены вопыт, абмеркавалі найбольш перспектыўныя шляхі арганізацыі прамысловай вытворчасці новага тыпу.

КОНКУРСЫ

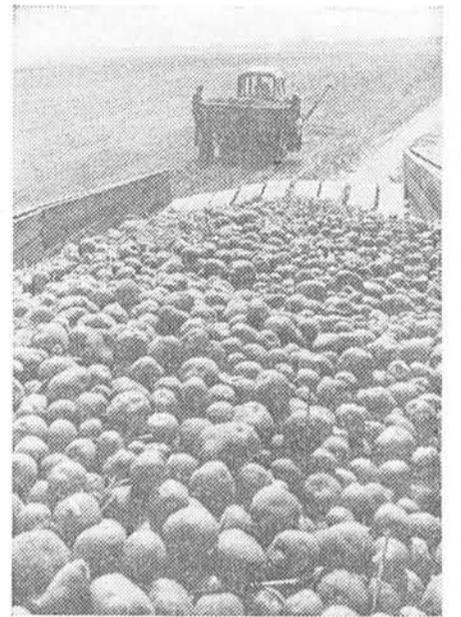
ЧЫЯ КНІГА ЛЕПШАЯ?

Падведзены вынікі XXV усесаюзнага конкурсу «Мастацтва кнігі», у якім прынялі ўдзел вядучыя выдавецтвы краіны. Беларускае кнігавыдаўчы — у ліку пераможцаў, яны ўдасцелі дзевяці ўзнагарод. За высокі ўзровень мастацкага афармлення і паліграфічнага выканання дыпламамі адзначаны два ладручнікі для шасцігодак «АБВ» і «Мы вучымся пісаць» (выдавецтва «Народная асвета»), альбомы «Плэтышка Беларусі XII—XVIII стагоддзяў» і «Край блакітных азёр» (выда-

вецтва «Беларусь»), «Выбранае» Якуба Коласа, «А хто там ідзе» Янкі Купалы (выдавецтва «Мастацкая літаратура»), зборнік казак «Шыльдбургеры» і беларуская народная казка «Піліпка-сыноч» (выдавецтва «Юнацтва»).

Большасць прэміраваных кніг надрукавана на Мінскім паліграфічным камбінаце імя Я. Коласа.

СЕЛЬСКІЯ НАВІНЫ

Каля трох тысяч гектараў будзе занята сёлета пад бульбу ў гаспадарках Брэсцкага раёна. У ліку першых пасадку клубняў пачаў калгас імя Жданава.

НА ЗДЫМКУ: пасадка бульбы ў калгасе імя Жданава.

НА СРОДКІ КАЛГАСА

У сучасны добраўпарадкаваны пасёлак ператварылася вёска Відомля — цэнтр калгаса «Кастрычнік» Камянечкага раёна. Праўленне гаспадаркі штогод вылучае значныя сродкі на жыллёвае і вытворчае будаўніцтва. Толькі летась здадзены ў эксплуатацыю дванаццаць двухкватэрных дамоў коштам 45 тысяч рублёў кожны. Запланавана ўзвядзенне яшчэ васьмі такіх будынкаў.

У недалёкай будучыні ў Відомлі з'явіцца лазне-пральны камбінат, будуць рэканструяваны сельскі клуб, дзіцячы садзік, добраўпарадкаваны калгасны прафілакторый, лагер працы і адпачынку для школьнікаў.

ДА НАШАГА СТАЛА

Прыемна выпіць у спякотны летні дзень бярозавога соку. Не наносячы шкоды бялковым прыгажуням, прамысловы збор соку на участках, адведзеных у будучыні пад вясечку, вядуць у Чачэрскім лясгасе. Гаспадарка нарыхтуе сёлета каля 300 тон напітку, які паступіць у гандлёвую сетку рэспублікі.

НА ЗДЫМКУ: збор бярозавіку ў Чачэрскім лясгасе.

САВЕЦКАЯ ДЭМАКРАТЫЯ ў 80-я ГАДЫ

НОВЫЯ ВЕХІ РАЗВІЦЦЯ

Пачатак 80-х гадоў у грамадскім жыцці Савецкага Саюза насычаны буйнымі палітычнымі падзеямі. У лютым-сакавіку 1981 года адбыўся XXVI з'езд КПСС, у сакавіку 1982 года — XVII з'езд прафсаюзаў. Прайшлі таксама выбары ў мясцовыя органы ўлады — Саветы народных дэпутатаў. У канцы снежня 1982 года шырока адзначалася 60-годдзе ўтварэння СССР як федэратыўнай дзяржавы. У чэрвені 1983 года Вярхоўны Савет СССР прыняў новы закон аб працоўных калектывах і павышэнні іх ролі ў кіраванні прадпрыемствамі, установамі і арганізацыямі.

Кожная з гэтых падзей мела, вядома, сваю спецыфіку, аднак было ў іх і агульнае, што аб'ядноўвае. Размова ідзе пра далейшае развіццё савецкай сацыялістычнай дэмакратыі, сутнасцю якой з'яўляецца ўсё больш шырокі ўдзел працоўных у кіраванні грамадскімі і дзяржаўнымі справамі.

РАСШЫРАЮЦА ПРАВА МЯСЦОВЫХ ОРГАНАў УЛАДЫ

Адна з тэндэнцый развіцця савецкай дэмакратыі ў апошнія гады — пастаянны рост прадстаўніцтва працоўных у органах дзяржаўнай улады на месцах — у абласных, гарадскіх, раённых, сельскіх і пасялковых Саветах. Гэтую тэндэнцыю пацвердзілі і чэрвеньскія выбары 1982 года. У ходзе іх у састаў мясцовых Саветаў было выбрана 2,3 мільёна дэпутатаў, з якіх больш за 70 працэнтаў складаюць рабочыя і сяляне-калгаснікі. Для параўнання: у 1975 годзе іх у дэпутацкім корпусе было прыкладна 60 працэнтаў.

Адначасова расшыраюцца і правы саміх гэтых органаў улады. Адною з праяў гэтай тэндэнцыі з'явілася, у прыватнасці, прынятая ў сакавіку 1981 года пастанова «Аб далейшым павышэнні ролі Саветаў народных дэпутатаў у гаспадарчым будаўніцтве».

Чым было выклікана з'яўленне яе? Справа ў тым, што ва ўмовах існуючага ў СССР галіновага прынцыпу кіравання прамысловасцю на тэрыторыі тых або іншых Саветаў знаходзяцца прадпрыемствы і арганізацыі, падпарадкаваныя розным міністэрствам і ведамствам. Іх паспяхова дзейнасць і далейшае развіццё магчымы толькі пры скаардынаваным выкарыстанні зямельных, водных, паліўна-энергетычных і працоўных рэсурсаў. Вырашэнне такой задачы патрабуе, натуральна, комплекснага падыходу да выкарыстання рэсурсаў усіх прадпрыемстваў незалежна ад іх ведамаснай падпарадкаванасці. Іменна такую мэту і ставіць перад мясцовымі Саветамі новая пастанова, ускладаючы на іх кіраўніцтва комплексным эканамічным развіццём усёй тэрыторыі, якая ім належыць.

Для выканання гэтай задачы пастанова, у прыватнасці, абавязвае міністэрствы і ведамствы прадстаўляць на зацвярджэнне мясцовых органаў улады асноўныя паказчыкі праектаў развіцця падведаных ім прадпрыемстваў, а Саветы могуць цяпер уносіць у гэтыя планы свае карэктывы. Надзвычай важнае значэнне мае таксама новае палажэнне аб перадачы ў бюджэты гэтых Саветаў часткі прыбыткаў прадпрыемстваў не толькі мясцовай прамысловасці, як было раней, але заводаў і фабрык Рэспубліканскага і агульнасаюзнага падпарадкавання.

РАСЦЕ ўПЛЫў І АўТАРЫТЭТ ГРАМАДСКІХ АРГАНІЗАЦЫЙ

Характэрнай рысай апошніх гадоў з'яўляецца таксама расшырэнне ўплыву і аўтарытэту грамадскіх арганізацый — прафсаюзаў, кааператывных аб'яднанняў, маладзёжных і спартыўных арганізацый, культурных, тэхнічных і навуковых таварыстваў, творчых саюзаў і г. д. Гэтая тэндэнцыя добра прасочваецца хаця б на прыкладзе прафесіянальных саюзаў.

За пяцігоддзе паміж XVI і XVII з'ездамі прафсаюзаў СССР (1977—1982 гады) колькасць іх членаў узрасла на 17,7 мільёна і складала сёння 132 мільёны чалавек, або 98,6 працэнта ўсіх савецкіх працоўных. За гэты ж перыяд у краіне створана пяць новых прафсаюзаў, узнікла больш за чатыры тысячы новых прафсаюзных камітэтаў на прадпрыемствах, у арганізацыях і калгасах.

Для выканання прафсаюзамі сваіх ахоўных задач яны маюць усе неабходныя правы і паўнамоцтвы. Заканадаўства аб працы, у прыватнасці, прадугледжвае, што «па патрабаванню прафсаюзнага органа... адміністрацыя абавязана скасаваць працоўны дагавор з кіруючым работнікам ці зняць яго з займаемай пасады, калі ён не выконвае абавязальнасцяў па калектывнаму дагавору, праяўляе бюракратызм, дапускае валакіту». Наколькі гэтыя правы прафсаюзаў рэальныя, можна меркаваць па такой, напрыклад, статыстыцы: у 1983 годзе па іх патрабаванню былі вызвалены з займаемай пасады каля пяці тысяч кіраўнікоў прадпрыемстваў, цэхаў, участкаў, будоўляў.

Прафсаюзы ў СССР маюць таксама права заканадаўчай ініцыятывы. А гэта значыць, што яны могуць уносіць у заканадаўчыя органы прапановы аб новых законах і прадстаўляць іх праекты ў Вярхоўны Савет. Напрыклад, за апошнія чатыры гады па прафсаюзнай ініцыятыве было прынята каля 30 дзяржаўных актаў і пастаноў, накіраваных на павелічэнне даходаў рабочых і служачых, паляпшэнне умоў іх працы, пенсійнага забеспячэння, бытавога і культурнага абслугоўвання.

Павышэнне ролі прафсаюзаў наглядна праяўляецца і ў расшырэнні іх удзелу ў цэнэўтварэнні, у выпрацоўцы новых тарыфных ставак і службовых акладаў. Скажам, у 1982 годзе па іх прапановах былі павышаны, у прыватнасці, памеры ставак і акладаў работнікам вугальнай прамысловасці. Гэта мера закранула паўтара мільёна чалавек, чые заробкі ўзраслі ў сярэднім на 27 працэнтаў.

НОВЫ ЗАКОН АБ ПРАЦОўНЫХ КАЛЕКТЫВАХ

Гэты закон, прыняты чэрвеньскай (1983 года) сесіяй Вярхоўнага Савета СССР, прадугледжвае далейшае, прычым вельмі істотнае расшырэнне кампетэнцыі вытворчых калектываў (іх у краіне больш чым два з палавінай мільёны) у сферы кіравання. Гэта выяўляецца перш за ўсё ў расшырэнні самога кола пытанняў, якія ўваходзяць у «арбіту» іх кіраўніцкай дзейнасці. Адно з прынцыповых новаўвядзенняў заключаецца, у прыватнасці, у тым, што цяпер адміністрацыя прадпрыемстваў мае права перадаваць на зацвярджэнне дзяржаўных органаў праекты вытворчых планаў толькі пасля таго, як гэтыя праекты будуць зодобраны на агульных сходах працоўных калектываў.

Згодна з новым законам кіраўніцтва прадпрыемства абавязана таксама рэгулярна рабіць справаздачу перад працоўным калектывам і аб сваіх «бягучых» дзеяннях. Сход калектыву можа заявіць адміністратару нязгоду з тым ці іншым яго рашэннем, рэкамендаваць яму іншыя варыянты вырашэння той ці іншай праблемы, агаворваючы свой удзел у гэтай справе. Кантроль за дзейнасцю адміністрацыі цяпер праяўляецца яшчэ і ў тым, што прызначэнне на любую адказную, у тым ліку і адміністрацыйную пасаду з гэтага моманту абавязкова патрабуе згоды калектыву.

Такія ў агульных рысах вехі і тэндэнцыі развіцця савецкай сацыялістычнай дэмакратыі ў 80-я гады. Гэтыя тэндэнцыі будуць развівацца і надалей.

Валерый ЦЯЛЕГІН.
(АДН).

ПІСЬМЫ ЗБЛІЗКУ

ЦЯПЛО ВЁСКИ ПЕЧКИ

Я напрасіў свайго сябра паказаць на карце, дзе знаходзіцца вёска Печкі, пра якую я так многа ад яго чуў і куды збіраўся паехаць на некалькі дзён у час канікулаў. На жаль, нават на самай падрабязнай карце яе не зналася. Але гэта толькі дадало цікавасці маёй паездцы.

І я не памыліўся. Вёсачка адразу спадабалася: побач лес, вірлівая рачулка, вакол — палі. Калі мне казалі, што яшчэ гадоў дваццаць назад тут былі вялікія балоты, я не даў веры. Колькі ж трэба было ўкласці працы, каб ператварыць дрыгву ва ўрадлівую глебу.

Мясцовыя жыхары, якіх я бачыў упершыню, здаваліся даўнімі, добрымі знаёмымі. Яны распывталі пра маю радзіму, пра людзей і прыроду Мадагаскара, звычайнашага народа. Распавядалі пра сябе, вёску, калгас.

Увечары ў хаце сабралася моладзь: студэнт, школьнік, шафёр, трактарыст. Мы сядзелі каля цёплай печкі і размаўлялі. Мяне здзівіла, як далёка і ўпаўнёна глядзяць уперад маладыя людзі краіны, якая гарантуе кожнаму чалавеку, дзе б ён ні нарадзіўся, кім бы ні быў ягоны бацькі, шчасце, духоўнае развіццё, прафесійны рост.

На другі дзень мы пайшлі па грыбы. У такім лесе і быў упершыню, на наш ён увогуле не падобны. Я чамусьці раней трохі баяўся беларускага лесу: здавалася, праісці праз яго немагчыма. Але памыліўся. Лес быў па-

гаспадарску расцярэблены, быццам парк, з той толькі розніцай, што прырода заставалася натуральнай. Пахла хвойай, рانیцай, грыбамі. Панавала незвычайная цішыня, якую нічога не парушала. Не верылася, што сорак гадоў назад тут грывелі баі.

Увечары мне расказвалі пра вайну, пра зверствы фашысцкіх акулантаў, якія яны чынілі тут падчас свайго «гаспадарання». У кожным доме вайна пакінула жорсткі след. у кожнай сям'і яна забрала некага з блізкіх. Таму зразумелы боль гэтых людзей, іх клопат пра мірных заўтрашні дзень. Вельмі дарагою цаню яны заплацілі за яго.

Мне шмат давялося вандраваць па свеце. Але нідзе я не адчуваў сябе так утульна, быццам дома, як тут, на Брэстчыне, у невялікай вёсцы Печкі. Амаль кожны, каго сустрапаў на вуліцы, абавязкова запрашаў у госці. І цяпло кожнага дома, у якім мне давялося набываць, я адчуваю і сёння. Такае доўга помніцца.

Зараз шкадую, што не пацікавіўся, адкуль у вёсцы такая назва — Печкі. Пэўна, назвалі яе так таму, што людзі тут жывуць шчырыя, цёпла сустракаюць гасцей. Частку гэтай цёпліны я вазьму з сабой на родны Мадагаскар.

Марсель РАЗАФІ,
студэнт факультэта журналістыкі
Белдзяржуніверсітэта
імя У. І. Леніна.

ІМЯ НА АБЕЛІСКУ

Пісьмо прыйшло ў вёску Рачкевічы Капыльскага раёна на імя Алімпіяды Альхоўскай. Напісалі яго школьнікі з Калінінградскай вобласці, якія адшукваюць сем'і салдат, што загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. Юныя следыцы наведваліся, што даглядаюць брацкую магілу, дзе пахаваны яе муж Іван Альхоўскі. Дзеці запрашалі Алімпіяду Іванаўну прыехаць да іх у госці, расказаць пра героя, які аддаў сваё жыццё за сённяшні мірны дзень.

А пісьмо гэтае атрымаў сам «загінуўшы» — Іван Альхоўскі. Адназаў школьнікам, што выйшла памылка, што ён застаўся жывы ў тым няроўным баі з фашыстамі пры вызваленні

населенага пункта Альменхаўзен, што ва Усходняй Прусіі. Іван Альхоўскі быў цяжка паранены, і яго падабралі санітары суседняй часці. У наведманні, якое ў лютым 1945 года прыйшло ў беларускую вёску Рачкевічы, гаварылася, што Альхоўскі Іван Антонавіч загінуў пры вызваленні Альменхаўзена і пахаваны на яго захаднай ускраіне.

Вось і з'явілася на абеліску брацкай магілы напісанае золатам яго імя сярод імён іншых загінуўшых воінаў.

Што ж, цяпер давядзецца ўнесці папраўку — прыемную папраўку.

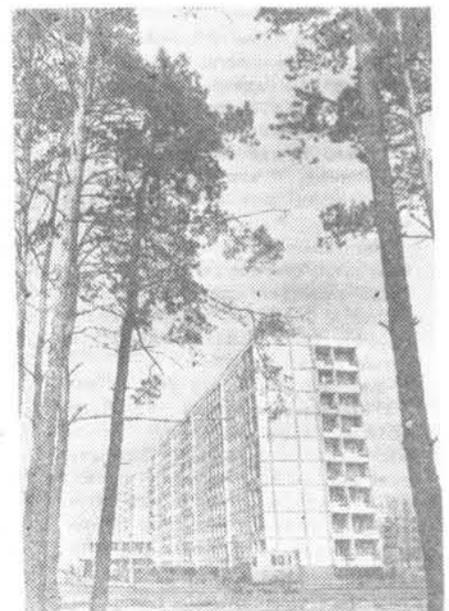
Станіслаў ФЯНЬКО.

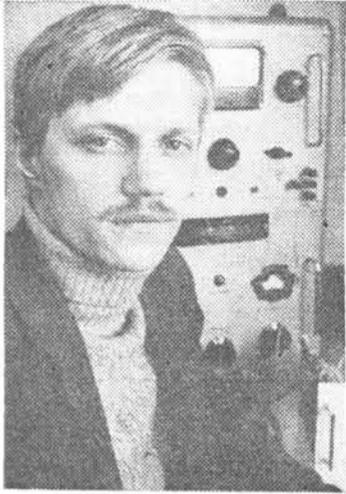
З кожным годам расце і прыгажэ горад беларускіх шахцёраў — Салігорск. Шматпавярховыя будынкі з'явіліся на вуліцы Леніна, на праспекце Міру. Толькі за апошнія тры гады ў Салігорску пабудавана больш чым 196 тысяч квадратных метраў жылля. А ўвесь жылы фонд горада перавышае сёння 1 мільён 100 тысяч квадратных метраў.

НА ЗДЫМКАХ: салігорскія будаўнікі Роза АЛЯХНОВІЧ, Уладзімір СЯРКО, Фёдар ЧАКУР, Валерый ПЯТРОВІЧ; жылыя дамы на праспекце Міру.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

ВЫХАВАННЕМ ЗАЙМАЕЦА ІНЖЫНЕР

Прызнаюся, што ў час сустрэчы з гэтым чалавекам мяне ўвесь час не какідала пачуццё здзіўлення. Перш за ўсё здзіўіў яго ўзрост. Калі дырэктар Рэспубліканскай станцыі юных тэхнікаў Сцяпан Аляшкевіч абяцаў пазнаёміць з адным з лепшых метадыстаў і кіраўнікоў гуртка, я ніяк не чакаў, што ім акажацца зусім яшчэ малады чалавек.

Уладзіміру Шчыракову ўсяго дваццаць пяць. Ён таксама не хаваў свайго здзіўлення: «Чаму менавіта да мяне?» Калі пачуў, як яго рэкамендаваў дырэктар, усміхнуўся, паправіў акулары і збынтэжана сказаў: «Што ж, пятайцеся. Але, папярэджваю адроз, што нічога асаблівага ў маім жыцці не было».

Уладзімір нарадзіўся ў 1959 годзе. Гэта быў час, калі краіна ўжо паспела залячыць раны, нанесеныя крывавай вайной з фашызмам, і мела магчымасць даць новаму пакаленню шчаслівае і спакойнае дзяцінства. Бацькі былі сельскімі інтэлігентамі. Маці—настаўніца, бацька таксама пачынаў настаўнікам, потым стаў інспектарам раённага аддзела народнай асветы. Імгненні жыцця, калі басанож бегаў па лугах, купаўся ў рэчцы Уза, засталіся ў яго памяці назаўсёды. Ён і да сёння, як толькі выдаюцца свабодныя дні, спяшаецца ў родную вёску Целяшы на Гомельшчыне. Бацька быў чалавек працавіты і настойлівы. Ён падаў дакументы на конкурс, стаў выкладчыкам Мінскага педагагічнага інстытута, уся сям'я пераехала ў горад. Тут Валодзя пайшоў у школу, скончыў яе, паступіў у інстытут, пачаў працаваць. Здаецца, усё проста і ясна. Самая звычайная біяграфія. Але ці так ужо ўсё проста? Сам Уладзімір над гэтым ніколі асабліва не задумваўся. А мне ўспомніўся яго равеснік—Яраслаў Самсонаў. Ён сын эмігранта, жыве ў Францыі, вучыўся ва ўніверсітэце. Сродкаў на навучанне не хапала, і Яраславу прыходзілася пастаянна працаваць па вечарах. Яраслаў зусім не быў упэўнены, што пасля заканчэння вучобы зможа знайсці працу па спецыяльнасці. Успомніўшы ўсё гэта, я і спытаў майго субяседніка:

— Валодзя, аб чым вы думалі, калі збіраліся паступаць у інстытут?

— Як аб чым? Аб экзаменах, аб тым, як лепш вывучыць прадметы і здаць. Аб чым яшчэ можна было думаць?

— А вы ніколі не задумваліся, хто будзе аплачваць ваша навучанне, хто прадаставіць вам сродкі для пяці гадоў вучобы?

Уладзімір нават абурываўся: «Вы што, смеяцеся? Якая можа быць размова пра аплату? Захацеў у інстытут, падрыхтаваўся і паступіў. І стипендыю ўсе гэтыя гады плацілі».

Для яго, як і для ўсіх астатніх маладых людзей у нашай краіне, такое пытанне, вядома, здаецца здзіўным. Захацеў вучыцца — калі ласка, вучыся.

— Я разумю, што мае абучэнне каштавала немалых сродкаў,—дадае Уладзімір.—Але гэтыя сродкі прадаставіла

ПАКУЛЬ ДЗЕЦІ РАСТУЦЬ

дзяржава. Дарэчы, і ўся работа нашай станцыі юных тэхнікаў таксама аплачваецца дзяржавай. Толькі адзін будынак каштаваў каля паўтара мільёна рублёў. А колькі ўсялякага абсталявання! Вось хаця б у нашай лабараторыі. Адных вымяральных прыбораў больш чым на тры тысячы, не кажучы ўжо пра мэблю, інструменты і іншае.

Асабліва хачу падкрэсліць, што наша матэрыяльная база пастаянна паліпаецца, — працягваў Уладзімір,—мы набываем новыя прыборы, станкі, інструменты. Вось цяпер атрымалі гэты выдатны будынак.

Дарэчы, адзначу, што станцыя юных тэхнікаў, зусім не унікальная з'ява. Наша дзяржава адной з асноўных сваіх задач лічыць выхаванне чалавек — члена новага грамадства. Чалавек будучыні павінен быць усебакова развітай асобай. Госці з-за мяжы, прыязджаючы ў нашу краіну, заўсёды звяртаюць увагу на тое, якім вялікім клопатам акружаны саветскія дзеці. Грамадства не шкадуе ніякіх сродкаў, каб забяспечыць ім шчаслівае дзяцінства, памагчы стаць паўнацэннымі грамадзянамі дзяржавы. Піянерскія лагеры, Палацы піянераў, станцыі юных тэхнікаў і натуралістаў, турыстаў, спартыўныя школы і секцыі, музычныя, мастацкія і харэаграфічныя школы, дзіцячыя бібліятэкі — усё гэта аддадзена ў распараджэнне саветскім дзецям. Кожны можа выбраць заняткі на свой густ, развіваць свой талент і здольнасці. І ўсё гэта зусім бясплатна. Такое магчыма толькі ў сацыялістычным грамадстве. Бо не дарэмна гавораць, што адзіны прызвіляваны клас у нашай краіне — гэта дзеці.

У пачатку нашай сустрэчы Уладзімір Шчыракоў сказаў, што нічога асаблівага і выдатнага ён у жыцці не зрабіў. Я так не думаю. Бо справа, якой ён займаецца, выхаванне маладога пакалення, ужо сама па сабе асаблівае. Памагчы дзецям выбраць правільную дарогу ў жыцці—хіба гэта не важна? Для соцыялістычнага, якія пройдуць цераз яго рукі, ён назаўсёды стане часткай іх жыцця. Ён сааўтар іх лёсу.

Я пацікавіўся ва Уладзіміра, чаму ён выбраў іменна гэтую работу, скончыў жа ён канструктарска-тэхналагічны факультэт радыётэхнічнага інстытута і мог бы працаваць у многіх іншых месцах.

Аказалася, што выбар гэты быў зроблены далёка не выпадкова. У лёсе самога Уладзіміра Шчыракова Рэспубліканская станцыя юных тэхнікаў адыграла немалую ролю.

Уладзімір прызнаўся, што ў школе ў яго не надта ішла вучоба па некаторых прадметах. Бацька, сам педагог, вырашыў, што сыну будзе карысна знайсці якое-небудзь захапленне, тады і з'явіцца большая цікавасць да вучобы. Ён прывёў Валодзю на станцыю юных тэхнікаў у авіямадэльны гурток. Валодзя пахадзіў туды некалькі месяцаў, але заняткі яму не вельмі спадабаліся. Хлопчык прыглядаўся, чым займаюцца ў іншых гуртках, і пазней, ужо самастойна, зрабіў свой выбар — радыётэхніка. Ёю і захапіўся.

Але для заняткаў у такім гуртку трэба было мець пэўны запас ведаў. Само сабой зразумела, што давялося налегчы і на вучобу. Уладзімір гаворыць, што пасля гуртка і ў інстытуце вучыцца яму было значна лягчэй. А на станцыю цягнула ўвесь час. Ён прыходзіў сюды і ўжо будучы студэнтам. Калі прапанавалі ўзначаліць гурток радыёвешчальнага прыёму, электраакустыкі і тэлебачання,

з задавальненнем згадзіўся.

— Я адзіны ў нашай сям'і хацеў парушыць традыцыю, — жартуе Уладзімір. — У нас жа ўсе педагогі. Бацькі, брат, яго жонка і мая жонка. А я думаў стаць інжынерам, ды вось таксама далучыўся да педагогікі. Відаць, спадчыннасць. Ды і дзяцей я люблю.

Цікавасць і стараннасць гурткоўцаў усяляк заахвочваюцца. Іх узнагароджваюць граматамі, дыпламамі. З гордасцю носяць медаль «Юны ўдзельнік ВДНГ» тыя, хто яе заслужыў. Дзеці разумюць, што займаюцца патрэбнай справай, што іх праца ідзе на карысць людзям. Сам Уладзімір, калі яшчэ быў гурткоўцам, за дасягнутыя поспехі і актыўную работу быў узнагароджаны бясплатнай пудзёўкай у лепшы піянерскі лагер краіны Артэк, убачыў Крым, Чорнае мора. Не раз быў удзельнікам Усеаюзнага тыдня навукі, тэхнікі і вытворчасці для дзяцей і юнацтва, якая штогод праводзіцца ў Маскве. Ён і цяпер з задавальненнем успамінае цікавыя экскурсіі, паездку ў Зорны гарадок, сустрэчы з касманаўтамі. Дарэчы, можна сказаць, што заняты на станцыі вырашылі і асабістае жыццё Уладзіміра Шчыракова. Іменна ў час Усеаюзнага тыдня навукі, тэхнікі і юнацтва ён пазнаёміўся з Алёнай, якая была ўдзельніцай ад Яраслаўскай вобласці. Звязалася перапіска, былі новыя сустрэчы, прыйшло каханне. Цяпер яны муж і жонка, гадуюць дачку Святлану.

Як пра педагога і кіраўніка гуртка пра Уладзіміра Шчыракова добра адзываюцца і калегі па рабоце, і кіраўніцтва станцыі юных тэхнікаў.

Але самае галоўнае, як ставяцца да яго дзеці. А яны яго любяць.

Юра Ісарэвіч і Дзіма Сераглазаў чаравалі над нейкім прыборам. Аказалася, што яны манціруюць блок сілкавання, які спатрэбіцца для далейшай работы гуртка. Я пацікавіўся, што прыцягвае іх на станцыю юных тэхнікаў.

— Тут нам цікава,—адказаў Юра. — Я раней хадзіў у гурток пры домакіраўніцтве, але тут значна больш даведваешся, больш можаш зрабіць сам.

— І наш кіраўнік нам вельмі падабаецца,—дадаў Дзіма.—Ён многа з намі займаецца, усё тлумачыць, памагае ў рабоце.

Гэтыя гурткоўцы ўжо канчаткова вырашылі для сябе пытанне аб сваёй будучай прафесіі. Юра марыць паступіць у радыётэхнічны інстытут, Дзіма хоча пайсці ў вучылішча і потым працаваць майстрам па рамонту тэле- і радыёапаратуры.

— Вядома, не ўсе, хто хадзіць да мяне на заняткі, будуць потым працаваць у гэтай галіне,—адзначае Уладзімір. — Але веды і працоўныя навыкі, якія яны атрымаюць тут, усім ім у жыцці спатрэбяцца.

У чым Уладзімір Шчыракоў бачыць свае задачы як педагог?

— Перш за ўсё даць дзецям веды і практычныя навыкі працы, — адказвае Уладзімір.— Дзеці павінны ўмець працаваць. Гэта самае галоўнае. Без гэтага ў іх не будзе ніякай цікавасці да навукі, да самога жыцця, яны не захочуць эксперыментаваць, творча мысліць. Тут на станцыі мы стараемся аб'яднаць працу і вучобу.

Тэхнічная творчасць сёння разглядаецца як адзін з важнейшых сродкаў політэхнічнай адукацыі і працоўнага выхавання. У творчасць школьнікаў трывала ўваходзіць праектаванне, рацыяналізатарства, стварэнне новых мадэлей тэхнічных канструкцый.

Усё, што дзеці робяць, знаходзіць практычнае прымяненне. Гэта і абсталяванне для школьных музычных ансамбляў і дыскатэк, прыборы для іншых гурткоў станцыі, як, напрыклад, таймер для каляровага фотадруку, аўтаматычная ўстаноўка для дэманстрацыі слайд-фільмаў. Многае можа быць выкарыстана ў народнай гаспадарцы. Прыбор для вызначэння росту раслін, прыбор для кантролю тэмпературы перагарання зерня, ўстаноўка для аўтаматызацыі дажджавальных сістэм. Хіба пералічыш усё тое, што тут ствараецца?

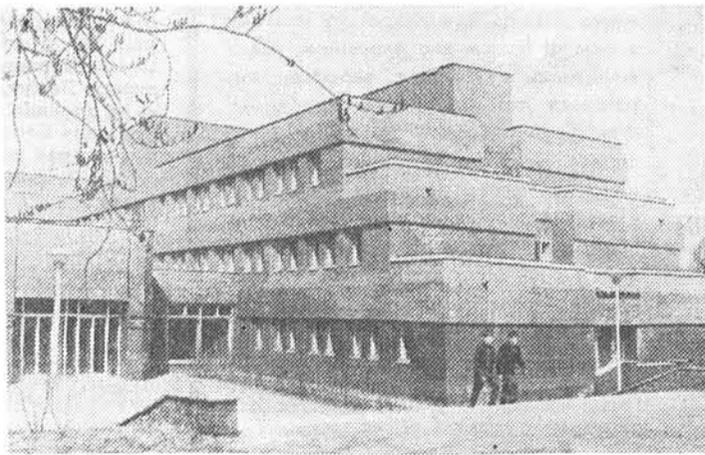
— А ці бываюць канфлікты з дзецьмі?

— Рэдка, але бываюць,—усміхаецца Уладзімір. — Разумею, мы нікога не трымаем тут сілаю. Я ніколі не пярэчу, калі хто-небудзь пераходзіць у другі гурток. Але затое тыя, хто застаецца, сапраўды людзі захопленыя. Яны гатовы праводзіць тут увесь вольны час. Мы падтрымліваем добрыя сувязі з бацькамі. І калі я даведваюся, што нехта з дзяцей пачынае дрэнна вучыцца ці робіць нейкія іншыя парушэнні, я забараняю прыходзіць сюды часцей, дапусцім, аднаго разу ў тыдзень. Для іх гэта вялікае пакарэнне. Вось, напрыклад, вы размаўлялі з Юрай. Яго мама пазваніла і паскардзілася, што ён вельмі неахайны дома. Я з ім пагаварыў і ведаю, што ён абавязкова выправіцца.

Так, для сваіх выхаванцаў Уладзімір Шчыракоў—вялікі аўтарытэт. З ім разгавор, да яго думак прыслухоўваюцца. І няхай пакуль яшчэ не ўсё і не заўсёды атрымліваецца так, як хацелася б Уладзіміру. Вопыт прыходзіць з гадамі. Але першыя крокі на нялёгкім шляху выхавання моладзі ў яго правільныя. З тых дзяцей, якія ходзяць цяпер у яго гурток, абавязкова атрымаюцца сапраўдныя людзі, і гэтым яны ў многім будуць абавязаны Уладзіміру Шчыракову.

Рыгор ФАМЕНКА.

НА ЗДЫМКАХ: метадыст Уладзімір Шчыракоў; так выглядае новы будынак станцыі. Фота С. КРЫЦКАГА.

ПІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ

ЗАЎСЁДЫ БУДУ ПАТРЫЁТКАЙ

Добры дзень, дарагія сябры!

Ужо даўно не пісала вам. Занадта многа ў жыцці розных клопатаў і хваляванняў. Пра іх і хачу раскажаць. У апошнія гады мне неяк асабліва не шанцуе. Я ўжо пісала, што страціла мужа. Потым на мяне напалі бандыты. Калі вырываў з рук сумку, я ўпала і моцна разбілася. Нешта здарылася са зрокам, прыйшлося два месяцы ляжаць у бальніцы. Урачы гавораць, што праз год трэба будзе рабіць яшчэ адну аперацыю. Так што нічога добрага. Але я стараюся не падаць духам і трымацца. Спадзяюся яшчэ прыехаць і ў свой родны Магілёў, пагасціць у любімай Беларусі. Хаця я і жыву ўжо амаль сорак гадоў за мяжой, але заўсёды была і застаюся патрыёткай сваёй Радзімы. Застаюся ёю да канца сваіх дзён. Неяк чытала ў вашай газеце аб адначынку дзяцей землякоў з розных краін у піянерскім лагery ў Беларусі. Гэта нагадала мне дзяцінства, калі і я ездзіла ў такі лагер. Шкада, што тут, дзе я жыву, амаль няма беларусаў. А то б і я магла прывезці дзяцей у лагер. Мы, суайчынікі з Саветскага Саюза, арганізавалі тут сваё зямляцтва. У нас яшчэ многа цяжкасцей, многа даводзіцца працаваць, але гэта прыносіць нам і шмат радасці. Асабліва прыемна, калі на вялікія святы да нас прыязджаюць госці з Радзімы, саветскія артысты. Здаецца, што мы самі пабывалі дома.

На жаль, многія людзі ў Італіі вельмі мала ведаюць пра нашу Радзіму, а вераць усякай хлусні, якую друкуюць у газетах і перадаюць па радыё. Нам даводзіцца многае ім тлумачыць. Са мною адбыўся такі выпадак. Зайшла ў магазін. Там было чалавек шэсць ці сем. Чую, што адзін звяртаецца да мяне: «Я ведаю, што вы з Саветскага Саюза. І вось я ў вас пытаюся, чаму ваш народ не зменіць свой урад? Ён жа робіць усё, каб была вайна». А людзі глядзяць на мяне, нібыта ўпершыню ўбачылі, хоць многія добра ведаюць, што я жыю ў гэтым раёне некалькі гадоў. Раней ад такіх нападкаў я плакала, але з гадамі чалавек набіраецца вопыту. Я, у сваю чаргу, спытала, ці разумюць яны, што іх проста падманваюць. Іменна наша Радзіма робіць усё, каб вайны ніколі не было. Мы доўга спрачаліся, але нарэшце я выйшла пераможцай і пераканала гэтых людзей. Ці вось яшчэ выпадак. Неяк я хадзіла ў наша консульства. Будынак акружылі хуліганы. Інакш іх не назавені. Чаго толькі яны не рабілі! Крычалі, пагражалі. А я, калі выйшла, сказала адкрыта: «Хопіць. Цяпер ідзіце танцаваць каля амерыканскага консульства. Гэта ж ЗША хочучь, каб Італію знішчылі. Нашай краіне вайна не патрэбна, у нас баляць яшчэ раны ад той, што прайшла». Хачу сказаць, што Італіяны дужа занепакоены сваёй будучыняй, але не ўсё разумюць, хто віноўнік пагрозы, якая над імі нависла. Гэта трэба растлумачваць людзям.

Леанарда МАЛЕЕВА.
Італія.

ШКОЛЬНИК ПРЫХОДЗІЦЬ НА ЗАВОД

НА ЧАС ЛЕТНІХ КАНІКУЛАЎ

У час летніх школьных канікулаў многія старшакласнікі агульнаадукацыйных школ і навучэнцы прафесійна-тэхнічных вучылішчаў рэспублікі прыходзяць на прамысловыя прадпрыемствы і ў арганізацыі, у калгасы і саўгасы, каб атрымаць часовую работу.

Ці ёсць яны маюць магчымасць працаўладкавацца? З гэтым пытаннем мы звярнуліся да аўдычага спецыяліста Цэнтрыяльнага камітэта БССР па працы Пятра ДАЎГАВЕЧ-НАГА.

— Усе школьнікі атрымліваюць работу ў залежнасці ад іх жадання, — сказаў ён. — Гэта звязана з тым, што прадпрыемствы, сельская гаспадарка і арганізацыі рэспублікі цяпер адчуваюць недахоп рабочых рук, выкліканыя вялікімі людскімі стратамі ў час апошняй сусветнай вайны. Маладыя людзі працуюць у розных галінах народнай гаспадаркі: у прамысловасці, сельскай гаспадарцы, гандлі, сферы сервісу...

Юнакі і дзяўчаты да таго ж маюць магчымасць атрымаць працу па спецыяльнасці, якой яны авалодваюць у ходзе навучальнага працэсу ў спецыяльных вучэбна-вытворчых міжшкольных камбінатах ці школьных майстэрнях.

— Аднак працоўная падрыхтоўка моладзі ў школе і работа на вытворчасці не адно і тое ж. Вытворчасць патрабуе іншага рытму працы, іншага ўяўлення пра яе. Як гэтае адрозненне ўлічваецца пры працаўладкаванні юнакоў і дзяўчат на летні перыяд?

Законы аб працы падлеткаў, правілы і інструкцыі па тэхніцы бяспекі, вытворчай санітарыі і гігієне ліквідуюць гэтую розніцу. Тэмі і рытм работы школьнікаў абумоўліваюцца ўзроставымі і індывідуальнымі асаблівасцямі арганізма, а таксама ўзроўнем працоўных навыкаў і ведаў моладзі. Працягласць рабочага дня школьнікаў да 16 гадоў не перавышае чатыры гадзіны, а ад 16 да 18 — шасць гадзін. Нарміраванне працы зыходзіць з пагадзінай (а не дзённай) нормы выпрацоўкі дарос-

лых рабочых. Для школьнікаў 9—10-х класаў норма складае не больш за 75 працэнтаў, вучняў 8-х класаў — не больш за 60 працэнтаў пагадзінай нормы дарослых. Працягласць рабочага перыяду ў вучняў 8—10-х класаў агульнаадукацыйных школ у летнія канікулы складае прыкладна 3—4 тыдні.

— А якую практычную дапамогу прыносяць работа школьнікаў прадпрыемствам і арганізацыям?

— Пасільны ўдзел вучняў старэйшых класаў у грамадскай вытворчасці спрыяе павышэнню яе эфектыўнасці: часткова кампенсуецца недахоп рабочай сілы ўвогуле і недахоп рабочых рук, выкліканы летнімі водпусамі, павялічваецца выпуск прадукцыі і розных паслуг; павышаецца каэфіцыент выкарыстання абсталявання і г. д. Важна і тое, што многія маладыя людзі, якія пасля скапчэння школы наждалі адрознення ў якасці калектыву, прыходзяць на работу менавіта туды, дзе працавалі ў час летніх канікулаў.

— Школьнікі, якія часова працуюць на вытворчасці, маюць тыя ж правы, што і астатнія рабочыя?

— Безумоўна. Яны карыстаюцца ўсімі правамі і льготамі, якія распаўсюджваюцца на пастаянных членаў калектыву. Гэта і аплата прапушчаных з-за хваробы рабочых дзён, і выплата прэміяльных сродкаў, і права ўдзельнічаць у рабоце прафсаюнных сходаў, выступаць з прапановамі і многае іншае.

Гутарку вёў
Юрый ЛОХМАТАЎ.

Вясна — пара мар і надзей. А як прыемна, калі яны здзяйсняюцца! Быць заўсёды побач, пранесці сваё каханне праз усё жыццё — вось да чаго імкнецца гэта маладая, шчаслівая пара. Вы бачыце іх ва ўрачыстым момант. Студэнтка Беларускага ўніверсітэта **Наталля АСТРЭЙКА** і настаўнік **Іван СОТНІКАЎ** рэгіструюць свой шлюб.

Фота **М. АМЕЛЬЧАНКІ.**

**ПРОБЛЕМА РОЖДАЕМОСТИ —
ПРОБЛЕМА ТРЕТЬЕГО РЕБЕНКА**

ДЕМОГРАФИЧЕСКАЯ ПОЛИТИКА СТРАНЫ

На 1 января 1984 года численность населения Советского Союза составила 273,8 миллиона человек. Темпы прироста — 0,9 процента в год — одни из самых высоких среди экономически развитых стран. В то же время в СССР проводится активная демографическая политика, направленная на повышение рождаемости. В связи с этим ученым-демографам часто задают недоуменный вопрос: разве нынешний прирост населения недостаточен?

— Дело в том, что эти благополучные на первый взгляд цифры не полностью отражают суть нынешней демографической ситуации в стране, — рассказывает известный советский демограф **Анатолий АНТОНОВ**. — Приведу математически точный расчет: для обеспечения простого воспроизводства населения (то есть количественного замещения поколения родителей поколением их детей) требуется примерно 260 рождений на 100 семей. Для оптимального же, умеренно расширенного воспроизводства нужна в среднем трехдетная семья. А что на практике?

Проводя социологическое исследование в одном из районов Москвы с населением 300 тысяч человек, мы не смогли набрать и 60 семей с тремя и более детьми в возрасте до 16 лет. Исследования показывают, что в последние десятилетия население Советского Союза довольно быстро переходит к малодетной семье: в больших городах больше половины замужних женщин имеют лишь одного-двух детей, а тех, кто хотел бы иметь троих и больше, всего 17 процентов.

Между тем в демографии есть такой термин — потенциал роста населения, который характеризует инерцию, запас увеличения численности, накапливаемый прошлыми поколениями. Это своего рода «дар предков» — чем больше этот запас, тем лучше структура населения, а при низкой рождаемости тем дальше отодвигается момент «нулевого» и «отрицательного» прироста, то есть начала убыли населения. Однако распространение малодетности не отворачивает «съедает» этот запас. Так, например, численность населения, сплошь состоящего из двухдетных семей, неизбежно сокращается наполовину через триста с лишним лет. Поэтому сейчас, пока еще действует запас роста и не наступила депопуляция, самое время заняться исправлением сложившейся ситуации.

Считалось, что увеличение рождаемости автоматически связано с улучшением жизненных условий. Но жизнь не подтвердила такой прямой зависи-

мости. За 15 лет, например, с 1966 по 1980 год, реальный уровень доходов и потребления в нашей стране удвоился. Кроме того, государство проявляет постоянную заботу о детях, беря на себя 80 процентов их содержания в детских садах и яслях, полностью оплачивает расходы на их обучение в школе, профессионально-техническом училище, высшем учебном заведении.

Правда, немало семей пока еще нуждаются в улучшении жилищных условий. Но только за семидесятые годы, когда число семей увеличилось на 7,6 миллиона, в стране было построено почти 20 миллионов квартир, и в 1980 году 80 процентов населения проживало в отдельных квартирах. Однако в пятидесятые годы, когда подавляющее большинство горожан жило в коммунальных квартирах (результат второй мировой войны и привнесенных ею разрушений), имея лишь одну комнату на семью, у нас не было нынешних демографических проблем — детей рождалось достаточно...

Чем же тогда объяснить феномен низкой рождаемости? Во многом это процесс исторически закономерный, следствие социального прогресса. К примеру, пять-шесть десятилетий назад было нужно заводить детей «с запасом», так как часть из них — и это подтверждает статистика — умирала. Сегодня, в результате достижений медицины, детская смертность относительно низка. Перестали дети быть и «страховкой» родителей на случай болезни или старости: эту функцию в СССР выполняет государственная система социального обеспечения. Следовательно, в современных условиях семья с экономической точки зрения не заинтересована в рождении большого числа детей.

В то же время появление каждого нового ребенка связано для родителей — и особенно женщин — с самыми дорогими затратами времени, усилий, забот. А при высокой ответственности в силу современных тенденций на внесемейные ценности — возможности творческого труда, повышения образования, участия в общественной жизни, то есть достижения того, что символизирует успех личности в обществе, на домашние дела времени может и не хватать. И уходит на второй план мало чем подкрепленная потребность в детях, а один ребенок в семье иногда полностью удовлетворяет гамму естественных родительских чувств — стремление опекать, заботиться и т. д.

Хочу подчеркнуть, что распространение малодетной

семьи беспокоит не только из-за перспектив сокращения темпов роста населения. Для качественного воспитания в семье мало даже двоих детей. Оптимальное количество трое — и, конечно, желательно больше. Три человека — это уже группа, где в семейной обстановке моделируются общественные отношения, обязанности. Старшие учатся руководить младшими, младшие подражают старшим, возникает дух дружелюбия, взаимной поддержки — а это самый благоприятный климат для нормального роста и совершенствования ребенка.

Конечно, каждый человек свободен в выборе — сколько и когда ему иметь детей. Ни наставлениями, ни тем более принуждением дела не исправит. Поэтому активная демографическая политика, проводимая в СССР в 80-е годы, зиждется на демократических началах и призвана создать для семьи такие условия, при которых она и хотела бы, и могла иметь столько детей, сколько необходимо обществу. Назову, в частности, такую крупномасштабную акцию, как постановление «О мерах по усилению государственной помощи семьям, имеющим детей», где предусмотрено поэтапное введение различных мер: прямых выплат многодетным семьям в виде различных денежных пособий, расширение сети детских дошкольных учреждений, улучшение условий труда женщины-матери, льготы семьям, имеющим детей, при получении жилищной площади и т. п. В 1982—1983 годах, например, был введен частично оплачиваемый отпуск по уходу за ребенком до достижения им возраста одного года и неоплачиваемый — до 1,5 года. В будущем предполагается продлить первый до 1,5 года, а второй — до 2 лет.

Разумеется, будут предприняты и дальнейшие шаги в этом направлении. Однако сейчас уже ясно: одними экономическими мерами проблемы не решить. Большая часть советских демографов убеждена в принципиальной возможности и необходимости изменить потребность семьи в детях — особенно в третьем ребенке. И хотя ведутся дискуссии о средствах и целях социального управления рождаемостью, сам факт выхода их за пределы узкого круга специалистов — на телевидение, киноэкран, на страницы печати — свидетельствует о наличии общественного интереса к проблеме малодетности. А в этом нельзя не видеть залог успеха в решении одной из главных проблем современности.

(АПН).

Пятрусь БРОУКА

Перажыў ты грозных шмат часін,
Шмат хто над табою наглуміўся.
Помнікі твае — паміж руін,
Ды і ў нашых сэрцах засталіся.

Мінск-сталіца! На тваё святло
Хто імкнуў, злічыць я не бяруся —
Ворагаў якіх тут не было,
На маёй пакутнай Беларусі.

Не ўпадаў ты ў роспач і адчай
Між сівымі, мхурымі гадамі —
Шмат прыходзіла чужацкіх зграй —
На Нямізе клалі іх снапамі.

А прыходзіў мірных дзён чарод,
Працаваў ты ўпарта, дбайна, многа,
Хоць табе сягоння 900,
Я цябе ўслаўляю маладога.

ЧАМУ ў СССР НЕ ПРЫМАЮЦЬ
«МАСАВУЮ КУЛЬТУРУ»

ДЗЕЛЯ ўЗВЯЛІЧВАННЯ АСОБЫ

У чым сутнасць «масавай культуры»? Ці з'яўляецца яна агульначалавечым феноменам? Ці прысутнічае ў СССР? Гэтыя пытанні былі закрануты ў ходзе шматмесячнай дыскусіі, якая вялася на старонках «Літаратурнай газеты» (тыраж — звыш 3 мільёнаў экзэмпляраў), а таксама ў газеце «Советская культура» (тыраж — больш за 160 тысяч экзэмпляраў). У дыскусіі ўдзельнічалі вядомыя савецкія пісьменнікі, крытыкі, вучоныя, літаратуразнаўцы.

Удзельнікі дыскусіі пацвердзілі савецкі пункт гледжання на «масавую культуру» (скарочана — «маскульт»): гэта не проста мастацтва другога гатунку, як думаюць звычайна; гэта і пэўны лад жыцця, народжаны капіталізмам, сродак інтэлектуальнага падаўлення мас. «Маскульт» не толькі не далучае, а, наадварот, аддзяляе народ ад сапраўдных духоўных каштоўнасцей.

Быў разгледжаны і процілеглы пункт гледжання (ён быў на Захадзе), які бачыць у «маскульт»е праяўленне дэмакратызму. Прыхільнікі гэтай версіі проціпастаўляюць творы «масавай культуры», зразумелай большасці, культуры «элітарнай», даступнай толькі выбраным, снобам. Між тым проціпастаўленне гэта, на думку ўдзельнікаў дыскусіі, надуманае, адрозненне — чыста знешняе. І «маскульт», і «элітарызм» — з'явы буржуазнага грамадства, па сутнасці сваёй даволі падобныя: яны адцягваюць увагу чалавека ад вострых сацыяльных праблем.

Авангардызм, напрыклад, адносіцца да элітарнага мастацтва. Адно з яго апошніх дасягненняў — поп-арт. Вядомы прадстаўнік і тэарэтык поп-арта Эндзі Уорхол з рэдкай шчырасцю выказаў сваё творчае крэда, даволі блізкае да ідэалаў «маскульт»: «Машыны не заняты такой колькасцю праблем, як чалавек. Я хацеў бы стаць машынай, а вы!»

Большасць буржуазных даследчыкаў разглядае «масавую культуру» як агульначалавечы феномен, не звязаны з сацыяльным ладам. Яны лічаць, што з ростам прадукцыйных сіл грамадства павялічваецца размах распаўсюджвання культуры з дапамогай тэхнічных сродкаў інфармацыі. Гэта безумоўна так. Але само выкарыстанне іх, як паказалі ўдзельнікі дыскусіі на старонках «Літаратурнай газеты», зусім не абавязкова прыводзіць да «сусветнай перамогі «маскульт»а». Тэхнічныя сродкі нейтральныя ў адносінах да зместу інфармацыі. І яны з поспехам могуць быць выкарыстаны і для ўстанаўлення сапраўднай, дэмакратычнай культуры. Таму памыляюцца тыя сацыёлагі, якія лічаць, што пранікненне электронікі ў сродкі масавай камунікацыі ператварыла свет у «глобальную вёску», дзе пануе «маскульт».

Для савецкага пункту гледжання крытэрыі параўнання культур — не сродак распаўсюджвання, а іх змест. Сацыялістычная літаратура і мастацтва, указвалі ўдзельнікі дыскусіі, процістаяць не прынцыпу масавасці, але — «маскульту», той бездухоўнай з'яве, якая з цынчнай адкрытасцю называе культурай «для мас», што гучыць амаль што як «культура для бедных», для бедных душ, якімі лічаць, а на справе імкнучыся зрабіць народную масу творцы «маскульт»а.

Мэты і задачы савецкай літаратуры і мастацтва прама процілеглыя мэтам і задачам заходняй «масавай культуры». Ці азначае гэта, аднак, што ў СССР не выходзяць маламастаскія выданні, не з'яўляюцца часам «шэрыя» кінафільмы, неглыбокія па зместу тэатральныя спектаклі?

Не, не азначае. І легкаважных, прымітыўных твораў дастаткова, каб іх заўважыць. Але хоць гэтыя работы не адпавядаюць густу савецкага чытача і глядача (пра гэта звычайна сведчыць рэакцыя — пісьмы ў рэдакцыі газет, у міністэрства культуры), яны ніколі не зневажаюць яго сумлення. У іх не смакуюцца злачыствы, а прапаганда расізму, вайны, насілля ўвогуле забаронены савецкімі законамі.

Мэта савецкай мастацкай культуры — узвялічванне чалавека, выхаванне гарманічна развітай асобы, свядомага грамадзяніна, які думае і пра сваю Радзіму, і пра лёс свету. Мэта ж «маскульт»а — выхаванне сярэдняй асобы з прытупленай грамадскай свядомасцю. Нарэшце, і гэта вельмі важна, сацыялістычная культура абаяваецца на лепшыя традыцыі нацыянальных культур, у той час як «масавая» — касмапалітычная па сваёй сутнасці. «Культура, — адзначыў удзельнік дыскусіі вядомы савецкі літаратуразнавец акадэмік Дзмітрый Ліхачоў, — рушыць наперад шляхам наапаўнення, а не адштурхоўвання ад мінулага».

Адзін з асноўных доказаў прыхільнікаў «масавай культуры» гаворыць: просты народ не ў стане спасцігнуць высокае мастацтва, сапраўдную літаратуру, сур'езную музыку. Таму «маскульт» для яго карысны: лепш ужо гэта, чым нічога.

Беспадстаўнасць падобных разважанняў пацвярджаецца ўсім вопытам культурынага будаўніцтва ў СССР, мэтаю якога было і застаецца далучэнне ўсяго народа да сапраўднага мастацтва, а сапраўднага мастацтва да народа. СССР займае першае месца ў свеце па колькасці наведванняў тэатраў (аснову рэпертуару ў іх складаюць сур'езныя п'есы вялікага сацыяльнага значэння) і канцэртных залаў (тут гучыць музыка Бетховена, Гайдна, Чайкоўскага, Шостакавіча). Савецкі народ — самы чытаючы народ, паводле даных ЮНЕСКО.

Сярод твораў савецкіх пісьменнікаў найбольшай папулярнасцю карыстаюцца кнігі Фёдора Абрамава, Чынгіза Айтматава, Віктара Астаф'ева, Васіля Бялова, Васіля Быкава, Надара Думбадзе, Анатоля Іванова, Івана Яфрэмава, Віля Ліпатава, Георгія Маркава. Аўтараў хваляюць зладзённыя сучасныя праблемы, яны не забываюць пра будучыню, у іх свой пункт гледжання на жыццё і чалавека.

Адно толькі параўнанне «савецкіх бестселераў» з амерыканскімі, дзе фігуруюць творы тыпу «Хроснага бацькі» Марыю П'юза, паказвае тую бездань, якая раздзяляе сапраўдную культуру, сапраўдны густ і псеўдакультуру, стэрэатыпы, якія навязваюцца ёю.

Аднак усё сказанае не выключае магчымасці пэўнага ўплыву «маскульт»а на некаторыя катэгорыі людзей у СССР. Як адзначаў, падводзячы вынікі дыскусіі, вядомы савецкі літаратурны крытык Фелікс Кузняцоў, было б заўсёдна думаць, «быццам дробнабуржуазная свядомасць, буржуазная, спажывецкая псіхалогія зніклі канчаткова. Яны рэзка здалі свае пазіцыі, але — існуюць і з прагнасцю рэзаніруюць на выбух спажывецкіх інстыктаў, інспіраваны сучасным буржуазным Захадам у апошнія дзесяцігоддзі».

Усё гэта ўлічваюць савецкія майстры мастацтва, чые лепшыя творы былі і будуць надзейным заслонам перад націскам антыгуманнай буржуазнай псеўдакультуры, якая называецца «маскультам».

Гаўрыіл ПЕТРАСЯН.

І ПРАДАЎЦЫ, І МУЗЫКАНТЫ

У АРКЕСТРЫ ТОЛЬКІ ЖАНЧЫНЫ

Калі гэты духавы аркестр праходзіць па вуліцах і плошчах, шматлікія музыканты іншых духавых калектываў апускаюць свае інструменты і апладзіруюць — вітаюць прыгажосць...

Магілёўскі ўніверсальны магазін — вялікае, сучаснае прадпрыемства гандлю. Сярод яго служачых шмат маладых жанчын, дзяўчат. Спачатку да прапановы музыканта Генадзі Сахрая стварыць свой духавы аркестр яны аднесліся скептычна. І першая аб'ява пра набор у калектыву засталася амаль незаўважанай імі. Работа прадаўца і без таго напружана, а тут трэба рэпэціраваць, пасіць нялёгка інструменты, маршыраваць. Але Сахрай сам пайшоў па ўнівермагаўскіх паверхах шукаць будучых удзельніц аркестра. І не безвынікова. З секцыі «Дзяўчыны трыкатаж», напрыклад, завінула да яго Валя Нікіфарова. Узятая за вялізны цяжкі бас, узважыла, уздыхнула і... засталася. Як сама цяпер гаворыць, каб паглядзець, хто на такім інструменце іграць адважыцца, акрамя яе.

Сваё першае выступленне перад слухачамі аркестр прымеркаваў да 8 сакавіка 1977 года. Рэпертуар тады быў яшчэ небагаты. «Відаць, нечаканым было гэта наша выступленне. Глядзім са сцэны, а ў людзей на тварах — узрушанасць. Мы тады зразумелі, — успамінае таварыства Валяціна Шалабода, — што патрэбны не толькі ў гандлёвай зале».

Далейшыя выступленні пацвердзілі права калектыву на існаванне. А неўзабаве ўжо музыканты зводных духавых аркестраў апладзіравалі магілёўскім дзяўчатам. Гэта быў першы сур'езны конкурс у Мінску, пасля якога пачаліся шматлікія марш-парады і канцэрты.

У аркестры толькі жанчыны. У жанчын, здараецца, хварэюць дзеці, патрабуюць шмат часу хатнія клопаты. Многія завочна вучацца ў інстытутах і тэхнікумах, выконваюць разнастайныя грамадскія абавязкі. Стараста музычнага калектыву Галіна Іванова ўжо чацвёрты год дэпутат раённага Савета народных дэпутатаў. Ёсць у аркест-

ры і дэпутаты з меншым стажам — Галіна Рых і Зоя Дзмітрыева. Гэты абавязак адбірае шмат часу. Але дзяўчаты пра сваю занятасць у аркестры казалі так: «Калі адмовімся, нібы здрадзім».

Зараз, каб трапіць у аркестр, нават конкурс трэба прайсці. «Духавая музыка — гэта музыка вялікага калектыву, — разважае Генадзь Сахрай. — Дзяўчаты прыводзяць сваіх сябровак, знаёмых. У працэсе заняткаў дзяўчаты выбіраюць сабе інструменты. І, звычайна, потым ахвотніц змяняць нават цяжкі бас на маленькую трубу ў аркестры няма. Свой інструмент — нібы навалачак істоты».

Шчырая адданасць свайму захавленню — характэрная рыса аркестра. Тым больш гэта важна, што выступленні бываюць нялёгка! На першым конкурсе ў Мінску ледзь губы не прымерзлі да муштукоў — мароз быў. Адноічы на свяце прыйшлося ісці над дажджом: добра, што інструменты маюць спецыяльныя клапаны, праз якія выпускаецца вада. Потым нехта цікавіўся: «Няўжо вы на самай справе іграеце, можа робіце выгляд?»

На сённяшні дзень аркестр мае два саставы. У ім займаюцца 34 жанчыны — прадаўцы, таваразнаўцы.

«Тыя, хто іграе ў аркестры болей як два гады, добра валодаюць музычнай граматай. — камендзіра Г. Сахрай. — Музыка прывучае да прыгажосці, а адказнасць за тое, што ты робіш, выхаваная аркестрам, спатрэбілася дзяўчатам і ў асноўнай прафесіі».

Адносіны бескарыслівай дапамогі і добрага сяброўства, якія пануюць зараз і ў гандлёвай зале, у многім пачыналіся з аркестра.

Шматлікія музыканты зводных духавых аркестраў апускаюць свае інструменты і апладзіруюць прыгожым дзяўчатам у боцках на таноткіх абцасах. На плошчу ўступае Прыгажосць.

Жанна ЛАШКЕВІЧ.

Новыя дыскі з запісамі беларускіх музычных калектываў плануе выпускаць у наступным годзе ўсесаюзная фірма «Мелодія». Цяпер у Мінску яе спецыялісты запісваюць выступленні ансамбля «Сябры», народнага хора БССР, камернага аркестра, эстраднага аркестра цырка.

НА ЗДЫМКУ: ідзе запіс ансамбля «Сябры». Злева направа — артысты Мікалай САЦУРА, Алесь КАЛЯДА, Валерый РАДЗІНАЎ, Віталій ЧАРВОННЫ і Анатоль ЯРМОЛЕНКА.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

Сяргей ГРАХОУСКІ

ДВОЕ ПАД БЛІСКАВІЦАЮ

[Заканчэнне.
Пачатак у №№ 16, 17].

Шчокі васковага твару ліхманкава ірдзелі, доўгія каштанавыя валасы рассыпаліся па падушцы, рукавы не надта свежай кашулі спаўзлі да локцяў сухіх ажыццельных рук, невялікая бародка тырчала над рухомым кадыком. «Хто там?» — ціха прашаптаў Сяргей. Леся ступіла да ложка, уззяла азяблымі далонямі яго гарачую руку і прытуліла да свае настывалае шчакі.

«Леся! Ларыса Пятроўна! Ці не сон гэта? Вы!»

Ён усміхнуўся, хацеў устаць, але Леся дакранулася да яго змакрэлага ілба і пшчотна прыціснула да падушкі. З гэтага дня пачалася яе штодзённая бяссонная вартка каля ложка самага дарагога чалавека.

Леся пасялялася ў маленькім флігельку ў канцы сядзібы Нарэйкі. Да хворага прыходзіла зраніцы і на ўвесь дзень: чытала яму Гаўпмана і Гейне, Талстога і Горкага, а калі Сяргей стамляўся, ціха іграла на старэнкім фартэп'яна яго любі-

мага Шапэна або Вярстоўскага. Яна мерала тэмпературу, пад дыктоўку пісала лісты ягоным сябрам па партыі. У Верхаянску адбываў сшылку яго даўні друг Якаў Максімавіч Ляхоўскі. Яны некалі разам вучыліся ў Кіеўскім універсітэце, неўзабаве Якаў перавёўся на медычны факультэт Пецябургскага ўніверсітэта і ў сталіцы пасябраваў са славытым «Старыком» (Леніным), быў членам «Саюза барацьбы за вызваленне рабочага класа». 9 снежня 1895 года «Старык» разам з Кржыжаноўскім трапілі за кратамі. Іх справу працягваў Ляхоўскі разам з Радчанкам, а праз месяц і яны апынуліся ў няволі.

Для часопіса «Жизнь» Ларыса Пятроўна напружана працуе над артыкуламі «Народніцтва ў Германіі», «Сучасная грамадзянская драма» (яго забараніла цензура), «Нататкі пра найвышшую польскую літаратуру», піша вершы да цыкла «Рытмы». Яна ж — міласэрная сястра і санітарка, суцяшальнік і сакратар, субяседнік, піяністка і неадлучны друг. Яна сустракае і праводзіць клапатлівага док-

тара Эліасберга, дапамагае яму аглядаць хворага, сама робіць ін'екцыі, пасылае запытанні ў санаторыі Швейцарыі, спадзеючыся на выратаванне Сяргея, хоча верыць у чуды. Верыць і не верыць.

А Мяржынскаму з кожным днём рабілася горай і горай: амаль зусім прапаў голас, ён не мог глытаць, і Леся карміла хворага з лыжачкі, пакутуючы, што нічым не можа дапамагчы свайму другу. Яна чытала Сяргею свае артыкулы, напісаныя для «Жизни». Адноічы ўспомніла свой верш у прозе, напісаны перад Новым годам, і прачытала Сяргею: «Заўжды цярыновы вянкі будзе лепшы за царскую карону, заўжды велічнейшы шлях на Галгофу — заход трыумфальны; так спрадэку было і так яно будзе да веку, пакуль жыцьцём людзі і пакуль расцімучу церні...»

На шчоках Сяргея блішчалі ці то крупіны поту, ці то ўпершыню ўбачаныя слёзы. Леся іх выцерла сваёю хусцінкаю, дала пабольшаную дозу хіны і антыфібрыну і пачала збірацца ісці. У саборы званілі на абедню.

II. МАСТАЦТВА ДЛЯ ЎСІХ І КОЖНАГА

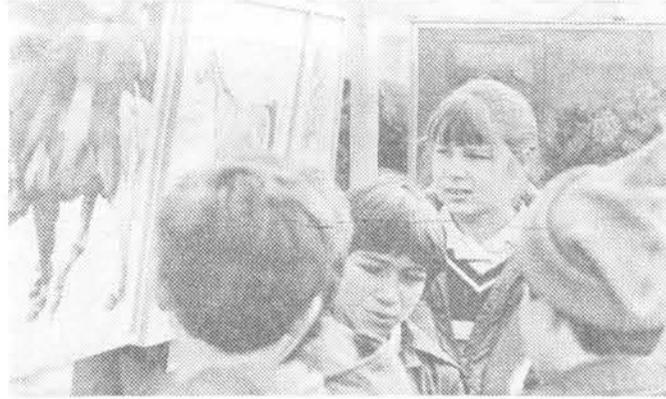
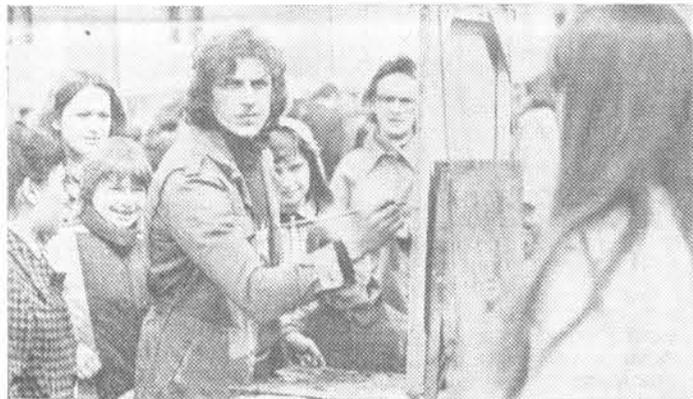
У мінскіх мастакоў ёсць добрая традыцыя: сустрэшы на адкрыцці чарговай выстаўкі з калегамі ці знаёмымі, яны нязменна вітаюць іх: «Са святам!» і ў адказ гучыць таксама: «Са святам!» Гэтую традыцыю хутка перанялі і наведвальнікі выставак мастакоў, бо і для іх гэта — свята. Так павялося, што кожная новая сустрэча з мастацтвам выклікае трапяткое пачуццё навізны, радасці, хвалявання ў саміх мастакоў і ў шматлікіх яго аматараў. «З вялікім святам!» — так віталіся сёлета людзі, сустракаючыся на шматлікіх мерапрыемствах Тыдня выяўленчага мастацтва, які прайшоў па ўсёй рэспубліцы. Сапраўды, вялікім вясновым святам стаў для жыхароў Беларусі гэты Тыдзень. У Палацах, клубх гарадоў і пасёлкаў адбыліся групавыя і персанальныя выстаўкі, сустрэчы з вядомымі мастакамі і маладымі, тымі, хто толькі шукае сваю дарогу. Чыталіся лекцыі і дэманстраваліся фільмы па мастацтву,

прайшлі конкурсы дзіцячага малюнка. Вынікі Тыдня зраз падводзяцца, і лічбы, безумоўна, будуць вельмі красамоўнымі. Яны раскажуць пра ўзрослую цікавасць народа да мастацтва, пра высокія запатрабаванні сучасных яго «спажывцоў», пра дынаміку «ўкаранення» мастацтва ў масы. Што можа прапанаваць народу дэмакратычнае па сваёй сутнасці, гуманнае і глыбока аптымістычнае савецкае мастацтва? Вядома, лепшыя свае здабыткі. Як прапагандаваць іх, улічваючы кантынгент людзей, іх узрост, запатрабаванні! Такія пытанні, несумненна, стаялі перад арганізатарамі чарговага Тыдня мастацтва. Рыхтуючыся да яго правядзення, яны ўключылі ў план не толькі аправаваныя ўжо сустрэчы, гутаркі, выстаўкі, але і зусім новыя па сваёй сутнасці формы прапаганды мастацтва. Напрыклад, упершыню праводзілася выстаўка-продаж, якая складалася з работ народных майстроў і мастакоў-прафесія-

налаў. Широка былі прадстаўлены на ёй вырабы з саломкі, гліны, габелены, графіка, жывапіс. І што ж! Якая рэакцыя наведвальнікаў! У першы ж дзень работы выстаўкі-продажу разнастайная яе экспазіцыя прыкметна збыднела: раскупілі амаль усю кераміку, саляных птушак. Вестка пра тое, што ў Палацы мастацтва працуе выстаўка, прыцягнула ўвагу не толькі мінчан, на працягу тыдня яе наведвалі і пайшлі не з пустымі рукамі, як сведчаць квіточкі аплаты, жыхары Прыбалтыкі, масквічы, замежныя турысты. Між іншым, многія з іх, купляючы твор, які ім спадабаўся, пакідалі ўдзячныя запісы ў кнізе водгукі. Калі прааналізаваць іх, то можна скласці партрэт сучаснага аматара мастацтва. Па-першае, гэта высокаадукаваны чалавек, па-другое, мець дома высокамастацкія творы — патрэба яго душы, а, бадай, найгалоўнейшае: з якога б сацыяльнага асяроддзя ні паходзіў чалавек, ён разбі-

раецца ў мастацкіх вартасцях таго ці іншага твора і ўмее цаніць яго. Так што ёсць падстава гаварыць пра сур'ёзныя патрабаванні да сучаснага мастацтва, а таксама пра высокі прэстыж яго. Манмартрам на Свіслачы назвалі выстаўку аднаго дня, арганізаваную маладымі мастакамі ў старажытным квартале Мінска — Траецкім прадмесці. Яна стала каларытным і яркім фіналам Тыдня. На імправізаваных стэндах члены маладзёжнага аб'яднання пры Саюзе мастакоў БССР размясцілі свае творы, побач на лужку — кераміка, саломка для тых, хто жадае нешта набыць.

НА ЗДЫМКАХ: адкрыццё выстаўкі аднаго дня ў Траецкім прадмесці; мастак Васіль ЯСЮК працуе «з натуры»; каля стэндаў выстаўкі.

ЧАРГОВЫ ТОМ «БІБЛІЯТЭКІ...»

Выдавецтва «Юнацтва» выпусціла чарговы том «Бібліятэкі дзіцячай літаратуры народаў СССР» — «Ад круч дняпроўскіх». Укладальнік зборніка — вядомы ўкраінскі пісьменнік Б. Чайкоўскі. Гэта кніга лепшых аповядаванняў, вершаў і казак ста пяці пісьменнікаў братняй Украіны ў перакладах на беларускую мову П. Броўкі, М. Танка, Р. Барадуліна, В. Віткі, А. Вялюгіна, В. Зуёнка, В. Лукшы і многіх іншых паэтаў і празаікаў рэспублікі.

Творы змешчаны ў храналагічным парадку — ад класікаў украінскай літаратуры да маладых сучасных пісьменнікаў.

Зборнік «Ад круч дняпроўскіх» цікавы тым, што шырока прадстаўляе беларускаму чытачу ўкраінскіх аўтараў. Некаторыя творы даюцца ў перакладзе класікаў беларускай літаратуры Янкі Купалы і Якуба Коласа.

МУЗА ПРЫЙШЛА У ЦЭХ

Даўнія сяброўскія сувязі існуюць паміж калектывамі Брэсцкага электрамеханічнага завода і абласнога драмтэатра. У цэхах, інтэрнатах завода рэгулярна праходзяць творчыя справядачы, вечары тэатральнага мастацтва.

Стварэнне на заводзе тэатральнага калектыву — заканамерны вынік такіх кантактаў. Кіруе рэпетыцыямі артыстка тэатра Т. Ляўчук. Цяпер заводскія артысты-аматары працуюць над пастаноўкай тэатральнай кампазіцыі па аповесцях В. Быкава «Альпійская балада» і «Пастка».

СОТЫ ПАКАЗ СПЕКТАКЛЯ

У 1982 годзе на падмошках Маскоўскага драматычнага тэатра імя К. Станіслаўскага набыла сцэнічнае жыццё п'еса лаўрэата прэміі Ленінскага камсамола Беларусі Аляксея Дударова «Парог». Першы ў гісторыі гэтага калектыву зварот да твора беларускай драматургіі аказаўся плённым. Спектакль карыстаецца нязменным поспехам у масквічоў і гасцей сталіцы. Нядаўна адбыўся соты паказ «Парога».

Праз запачелыя шыбы акна было відно, як ішлі людзі на Траецкі рынак. Была нядзеля, і Леся выправілася туды ж. А думка білася неадступна: лёс мне паслаў таго, хто мроіўся з юнацтва, з кім гатова праз усё жыццё несці на Галгофу цяжкія пакеты, падтрымаць і суцешыць у хвіліны адчаю.

Увечары, як толькі ўправілася з хворым, прысунула столік да яго ложка, разгарнула сшытак, паставіла вучнёўскую чарніцу, паспрабавала пяро. І ніліцу, паспрабавала пяро. І ажылі, загаварылі знаёмымі жыццёвымі галасамі Месія і Мірыам. За біблейскім сюжэтам яна схавала свае погляды, свае пачуцці і думы:

Над ім, здаецца мне,
я гэта добра бачу,
Навіслі думы хмараю
цяжкаю,
Вось-вось з іх стрэліць
ясная маланка
І цэлы свет азорыць.
Ох, калі ж,
Калі яна раскроіць цемуру
хмары!
Хоць бы мяне забіла
бліскавіца,

Я прагну, прагну, каб яна
зляцела,
Каб на імгненне асвятліла
ягонае чало...
Рука не паспявала за словамі, за радком. Гарэлі шчокі, калацілася сэрца, радасны агонь палаў у грудзях.

О, не хачу я,
Не хачу спакою!

Крычала яе ўтрапёная Мірыам. «У-тра-пё-на-я!» Вось і назва. Леся напісала яе над падзагалюкам — драматычная п'эма і паставіла дату — 18 студзеня 1901 года. Мінск. Падумала і дапісала апошні маналог Мірыам:

Месія! Калі ты за мяне
праліў
Хоць кропельку крыві
дарэмна, я за цябе
Жыццё і кроў цяпер аддам...

Дагарада лямпа, за акном ранне паружавіла сіні снег. Сяргей, цяжка дыхаючы, спаў, а Леся і на святанні не браў сон. Яна глядзела, як пачынаўся новы дзень. Што ён ім прынясе?
23 лютага неспадзеўна на парозе з'явіўся Міша Крывінюк. Яго толькі што вызвалілі з астраханскай ссылкі пад нагляд паліцыі. Дзве Вольгі — маці і сястра Лесі папрасілі яго з'ездзіць у Мінск дапамагчы спакутаванай Ларысе Пятроўне. І

вось падвойная радасць — ён на волі і тут, каб падтрымаць сястру сваёй нарачай у самыя цяжкія дні. А дні былі невыносна-трагічныя. Пачыналася агонія. Ужо не дзейнічаў морфій, аднялася мова, але быў ясны розум, Сяргей сіліўся нешта сказаць. Па артыкуляцыі Леся зразумела адно слова — «кветка»...

Да рання ў доміку на рагу Широкай не тухла святло: дзяжурны і па чарзе Леся і Крывінюк. Ён часам раскаваў пра киеўскае падполле, пра сяброў па камеры і, як толькі мог, апякаў спакутаваную Леся.

Ноччу закапала са стрэх. Кроплі прабівалі счарнелую прызбу, з шоргатам спаўзалі лапкі набраклага снегу. Пачыналася вясна. Сяргей ляжаў нерухома. Ледзь прыкметна пад зноўклі на грудзях скураю падымаліся рэбры. Рука звалілася з коўдры, спрабавала нешта знайсці, да некага дацягнуцца. Леся ўзяла празрыстую далонь у свае цёплыя рукі, нібы хацела ўтрымаць апошнія іскрынкы жыцця. Моўчкі схіліў галаву Крывінюк. Леся падышла да сцяны, адарвала лісток календара — 3-га сакавіка 1901 года — і паклала ў свой сшытак. Яна не плакала, слёзы самі плылі па шчоках на змяты белы каўнерны, і ціха сказала: «Кветка. Болей кветак». Дастала даўно прызапашаны вэлюм і накрыла ім сухое спакутаванае

аблічча самага дарагога друга.

На другі дзень сябры пахавалі Сяргея Мяржынскага на Старажоўскіх могілках. За труною побач з бацькам — Канстанцінам Васільевічам, накульгваючы, ішла Ларыса Пятроўна Касач — адданая, няскораная, велічная ў сваім горы Леся Украінка. Праз некалькі дзён яна выехала ў Кіеў. Там адразу ўзялася выконваць завет Мяржынскага — перакладаць «Маніфест камуністычнай партыі» Маркса і Энгельса, «Нарысы пра матэрыялістычнае разуменне гісторыі» А. Лабрыюлі, «Развіццё сацыялізму ад утопіі да навукі» Энгельса, «Хто з чаго жыве» Шымона Дыкштэйна. У маі прывезла пераклады са сваёй прадмоваю ў Львоў і перадала іх выдаўцу М. Ганкевічу.

Здаецца, вось і ўсё, можна ставіць кропку. Ды не ўсё. Страчана магіла Мяржынскага, ды не знікла, не сцерлася памяць аб ім, яна ўсё часцей і гучней заяўляе пра сябе. Без імя Сяргея Мяржынскага — не поўная біяграфія Лесі Украінкі, яго вобраз жыве ў філасофіі, у яе пазіі, у гісторыі рэвалюцыйнай барацьбы на Украіне і ў Беларусі.

Пра выключную ролю Мяржынскага ў распаўсюджванні марксісцкіх ідэй, пра яго нястомную падпольную работу па падрыхтоўцы і з'езда РСДРП

сведчаць яго сучаснікі і цяперашнія даследчыкі на Украіне.

А Леся праз усё жыццё прайшла верную памяць пра свайго аднадумца, ідэйнага настаўніка і любімага друга. У кожную гадзінку смерці Сяргея Канстанцінавіча яна прысвячала яго памяці трагічныя і мужныя вершы. Большасць іх яна не друкавала пры жыцці. Гэта быў яе вельмі асабісты боль.

Усё, прысвечанае Мяржынскаму, увайшло ў кнігу «Неапублікаваныя творы Лесі Украінкі», выдадзена ў Львове ў 1947 годзе. Кожны верш — шчымы і шчыра прасяе пра самае трагічнае каханне, самае адданое сяброўства маладых аднадумцаў з выкародным і чыстым сумленнем: «Гавораць вусны: «Ён навек загінуў!» А сэрца кажа: «Не, ён не пакінуў!»... І б'ецца заадно ў глыбіні са мною: «Я тут, я толькі тут, я назаўжды з табою!»

Чытаю напісаную за адну ноч у Мінску «Апантаную» і чую галасы Мірыам — Лесі і Месія — Мяржынскага. Гэта іх пакеты, іх спадзяванні, іх філасофія. Ад дома № 10 па вуліцы Куйбышава, дзе пісалася гэтая п'эма, іду на ціхую зялёную вуліцу імя Сяргея Мяржынскага. Яна не так даўно з'явілася на карце нашай сталіцы, і сэрца кажа: «Не, ён не пакінуў!» свой горад, сваіх нашчадкаў, высокую ідэю, у імя якой змагаўся, пакутаваў і жыў.

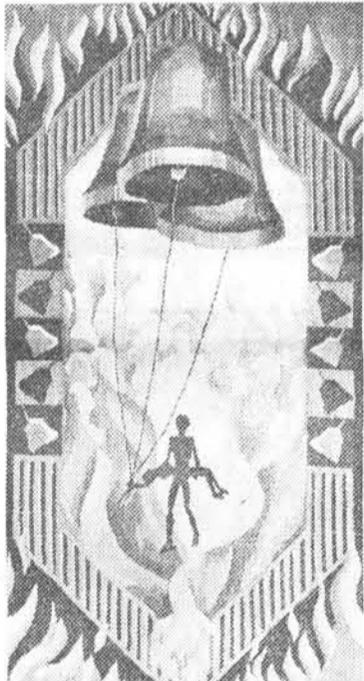
III. МАСТАЦТВА ДЛЯ ЎСІХ І КОЖНАГА

Акрамя таго, з самай раніцы тут распачалася спецыяльна падрыхтаваная з такой нагоды праграма: віктарына па гісторыі мастацтва, удзельнікі якой атрымалі памятныя медалі Тызня, потым выступленне кампазатара Людмілы Шлег, канцэрт рок-ансамбля мінска-

га музычнага вучылішча «Мроя»... А некаторым запамніцца якраз тое, што яго ці яе «пісаў» сапраўдны, хаця і малады яшчэ мастак. ...Пад вечар маленькі Манмартр на беразе Свіслачы спыніў сваё існаванне. Але застаўся светлы, радасны дзень у душы. Напоўнены шчаслівымі сустрэчамі

тыдзень. І ўдзячнасць тым, хто зрабіў Свята. **НА ЗДЫМКАХ:** выстаўка-продаж у зале Палаца мастацтва; работы з выстаўкі. С. РАМАНАЎ. «Камісар 8-й Рагачоўскай партызанскай брыгады А. Захарав»; Л. ПЕТРУЛЬ. Габелен «Хатынь».

Фота Я. КАЗЮЛІ.

ТУРГЕНЕЎ СПРАБАВАЎ ПАМАГЧЫ...

Невядомы раней факт з жыцця вялікага рускага пісьменніка Івана Тургенева памагла аднавіць... паліцэйская справа, якая выяўлена беларускімі даследчыкамі і захоўваецца цяпер у Цэнтральным гістарычным архіве БССР.

У пажаўцельск ад часу дакументах ідзе размова пра тайную рэвалюцыйную арганізацыю, якая дзейнічала ў Мінску ў 70-х гадах мінулага стагоддзя.

Архіўныя матэрыялы расказваюць пра гісторыю, да якой меў дачыненне Іван Сяргеевіч. Яна выдатна характарызуе чалавечы якасці слаўтага майстра слова. У 1877 годзе ў Мінску быў арганізаваны народніцкі гурток, якім кіраваў студэнт Пецябургскага ўніверсітэта М. Велер. Кінуўшы вучобу, юнак вырашыў цалкам прысвяціць сябе рэвалюцыйнай дзейнасці, аб'яднаўшы прагрэсіўна настроеных настаўнікаў, студэнтаў, рабочых, рамеснікаў. Але неўзабаве гурток разagnaла царская ахранка, а Велер, ратуючыся ад праследаванняў жандараў, вымушаны быў выехаць за мяжу.

Цяжка пераносзячы жыццё ўдалечыні ад радзімы, гораца імкнуўся вярнуцца дамоў, ён звярнуўся за дапамогай да Тургенева, які жыў у той час у Парыжы. Вялікі рускі пісьменнік прыняў дзейсны ўдзел у лёсе маладога чалавека з Беларусі. Ён параіў напісаць хадайнцтва ў расійскае міністэрства ўнутраных спраў і пераслаць яму, каб ён сам адправіў пісьмо ў Пецябург, «дадаўшы папярэдне да яго некалькі рэкамендацыйных слоў».

Так і было зроблена. Хадайнцтва задаволілі, Велер вярнуўся ў Мінск. Яго тут жа адразу арыштавалі: смешна было давяраць абяцанням, якія даў царскі міністр унутраных спраў граф Лорыс-Мелікаў... Пры арышце жандары адабралі ў Велера ўсе дакументы, у тым ліку і пісьмы літаратара, які так няўдала спрабаваў памагчы маладому рэвалюцыянеру.

П. БУРАК.

Гумар

У школе вивучаюць метады першай медыцынскай дапамогі.

— Што б ты зрабіў, Юрко, калі б твой маленькі брат праглынуў ключ?

— Я б лазіў у дом праз фортку!

— Што вы скажаце аб гэтай спявачцы? Яна вам спадабалася? — пытаецца на канцэрце адзін крытык у другога.

— На жаль, нічога не магу сказаць, я забыў дома акуляры.

— Уяўляеш, Ула так нервала-лася, спазняючыся на ўласнае вяяселле, што на дарозе ў царкву заехала на паштамі і паслала жаніху тэрміновую тэлеграму: «Не жаніся да майго прыезду!»

— Джэнтльмены, гэта проста кашмар! Не паспей я ўвайсці ў поезд, як у мяне ўкралі кашалёк!

— Не здзіўляйцеся, сэр, гэта скоры поезд.

— Петэр, — сварыцца жонка на мужа, — месяц назад я табе дала пісьмо і напрасіла кінуць яго ў паштовую скрынку. А вось цяпер знаходжу гэта пісьмо ў цябе ў кішэні плашча!

— Як жа, як жа! Помню! Гэта было якраз у той дзень, калі я напрасіў цябе прышыць на плашчы гузік, якога няма і сёння.

у вашу калекцыю

ПАШТОЎКА—ПАМЯЦЬ, РЭЛІКВІЯ

Пра першую рускую паштоўку няма дакладных даных, хаця ёсць меркаванне, што яна з'явілася ў 1892 годзе. У асяроддзі філакартыстаў вядома толькі адна паштоўка, датаваная лістападам 1895 года. Тады была выпушчана серыя відавых паштовак, прысвечаных Маскве.

У гады першай рускай рэвалюцыі паштоўкі сталі сродкам прапаганды перадавых ідэй, сродкам барацьбы супраць самодзяржаў. На іх было многа карыкатур на цара (вядома паштоўка пад назвай «Адзін з сошкай—сямёра з лыжкай»), дзе выкрываўся паразітызм эксплуатацыйнага выданні заклікалі працоўных на барацьбу з ворагамі маладой рэспублікі Саветаў, на выкананне пяцігадовых планаў, запрашалі моладзь на будоўлі Магніткі і Камсамольска. У суровыя гады Вялікай Айчыннай вайны паштоўкі ўзнімалі на бязлітасную барацьбу з фашызмам, неслі ў народ словы яго вялікіх сыноў пра любоў да Радзімы, пра воінскі абавязак.

У Мінскім гарадскім клубе калекцыянераў існуе секцыя філакартыстаў. Некаторыя з яе членаў, акрамя паштовак з рэпрадукцыямі твораў рускіх і беларускіх мастакоў, збіраюць

такія, дзе адлюстраваны віды беларускіх гарадоў у пачатку XX стагоддзя. Гэтыя паштоўкі асабліва каштоўныя, бо за прайшоўшы з дня іх выпуску час аблічча нашых гарадоў вельмі змянілася. У тэды Вялікай Айчыннай вайны многія гарады былі амаль поўнасьцю разбураны, а ў пасляваенны час пабудаваны нанова.

У выкладчыка Белдзяржуніверсітэта А. Стуканова вялікая калекцыя паштовак пра колішнія Мінск, Брэст, Гомель, Пінск, Старыя вузкія вуліцы, жандар на іх перакрыжаванні, драўляныя дамы, дробныя крамы, конныя павозкі, рэдкія пракожыя, палешукі на кірмашы—такім паўстае перад намі аблічча дарэвалюцыйных гарадоў Беларусі.

Калекцыя віцябчаніна А. Падліпскага налічвае каля 2 тысяч паштовак пра Беларусь, амаль паловіна з іх—дарэвалюцыйныя, з відамі беларускіх гарадоў і мястэчак.

У нашы дні многія віды вецтвы краіны, у тым ліку і беларускія, выпускаюць масавымі тыражамі цэлыя серыі паштовак пра сучасныя гарады краіны, запаведнікі, пра вядомых людзей, герояў вайны, скарбніцы карцінных галерэй і музеяў.

Леў КОЛАСАЎ.

СПОРТ

БОЛЬШ трыццаці тысяч спартсменаў з дванаццаці адной краіны свету ў Італіі прынялі ўдзел у бегу на 21 кіламетр 97,5 метра.

Лепшыя вынікі паказалі Уладзімір Котаў з Віцебска і гамяльчанка Паліна Грыгарэнка. Беларускім марафонцам уручаны галоўныя прызы.

УСЕСАЮЗНЫЯ спаборніцтвы весляроў завяршыліся ў Маскве на грабным канале ў Крылацкім.

Добра выступілі беларускія спартсмены. Мінчанін Васіль Якуша першыстваваў у заездзе адзіночак і завяршыў дыстанцыю трэцім у двойцы. Яго таварыш па камандзе Ігар Майстэрэнка быў мацнейшым у двойцы і чацвёрцы. Пераможцамі і прызёрамі спаборніцтваў сталі таксама беларускія весляры Алена Брацішка, Сяргей Кінякін, Алена Хлопцава і іншыя.

АПОШНІ матч першынства Савецкага Саюза па ручному мячу паміж армейцамі Мінска і Масквы стаў фінальным.

Гэтыя каманды намнога адарваліся ад іншых калектываў і мелі аднолькавую колькасць ачкоў. Рашаючы паядынак прыніс перамогу беларускім гандбалістам—20:19, якія і заваявалі званне чэмпіёнаў краіны.

ЗАВЯРШЫЛАСЯ першынство краіны па хакею. Чэмпіёнамі сталі маскоўскія армейцы.

Сярод юнакоў трэцяе мес-

ца заняла мінская каманда «Юнацтва».

ДРУГОЕ месца ў Лекіне заняў мінчанін Юрый Балабанаў на буйным міжнародным турніры гімнастаў.

Толькі 0,40 бала уступіў наш спартсмен уладальніку Кубка свету Лі Ніно (КНР).

А на першынстве краіны, якое прайшло ў Данску, прыемны сюрпрыз паднесла мінчанка Вольга Кандрацьева. У апорным скачку беларуская спартсменка анярэдыла многіх вядомых гімнастаў і заваявала залаты медаль. Трэцяе месца ў практыкаваннях на бруках заняў мінчанін Павел Сут.

МІЖНАРОДНЫ турнір дзюдаістаў дружалюбных армій, які прайшоў у Кіеве, быў самым прадстаўнічым за ўсе гады.

Найбольшую колькасць першых месцаў занялі саветскія асілкі. У самай прэстыжнай, абсалютнай вагавай катэгорыі перамогу атрымаў мінчанін Ігар Мятліцкі.

У СУХУМІ спаборніцтва правалі мацнейшыя стралкі краіны. Мінчанін Георгій Няхаеў стаў пераможцам у стральбе з малакалібрнай вінтоўкі ў алімпійскім практыкаванні 3x40 з вынікам 1174 ачкі. Яго таварыш па камандзе Сяргей Лузаў быў трэцім у практыкаванні «блугчы кабан».

У МІНСКУ гаспілі баскетбалісты Паддзінгтонскага каледжа з Англіі.

Яны правалі некалькі сустрэч са студэнцкімі камандамі беларускай сталіцы і ўсе прайгралі: двойчы камандае РТІ — 50:135, 71:100 і БПІ — 72:78.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 746